

Kirchliches Verordnungs-Blatt

für die

Lavanter Diözese.

Cerkveni zaukaznik za Lavantinsko škofijo.

Inhalt: 17. Postni pastirski list list in postna postava za leto 1906. — 18. Fastenhirten-schreiben samt Fastenmandat für das Jahr 1906. — 19. Fastenordnung für die k. k. Landwehr, gültig im Jahre 1906.

17.

Postni pastirski list in postna postava za leto 1906.

M I B A E L,

po milosti in usmiljenosti božji knezoškof Lavantinski,
častitim dušnim pastirjem in ljubim vernikom svoje škofije pozdrav, blagoslov in vse dobro od Gospoda in Vzveličarja našega Jezusa Kristusa!

V Gospodu ljubljeni škofljani!

In Gospod je poslal po dva pred svojim obličjem v vsako mesto in kraj, kamor je hotel sam priti. (Luk. 10, 1).

Pomenljiva petindvajsetletnica je tekla in dotekla lanjsko leto 1905. Minilo in izginilo je namreč četrstoletje, odkar so nesmrtnega spomina papež Leon XIII. dne 30. septembra 1880 izdali in vesoljnemu krščanskemu svetu poslali znamenito okrožnico *Grande munus*, s katero so praznik največjih dveh svetnikov slovanskih povzdignili v svetek cele Cerkve in so mu odločili čast dvojnega manjšega obreda.¹

¹ Izvirnik najdeš v škofijskem zaukazniku: Kirchliches Verordnungsblatt für die Lavanter Diözese. 1880. Nr. IV. odst. I. str. 1 do 5. — Nemški in slovenski prevod je bil s kratkim oznanilom razglašen dne 6. ok-

Razen tega so sveti oče v svoji budni poslanici slavili nedosežne zasluge slavnih blagovestnikov ter so njuno vzgledno življenje priporočili vernikom v vestno posnemanje. Za tako slovesno poveličanje svetih bratov Cirila in Metoda je obilna množica slovanskih romarjev dne 5. julija 1881 izrekla velikodušnemu papežu najponižnejšo in najiskrenejšo zahvalo. Sveti oče so o tej priložnosti zopet proslavljali prednosti in vrline sv. Cirila in sv. Metoda, ki sta bila živ evangelj Kristusov, ter so pričujoče božjepotnike z ozirom na prelepi vzgled obeh svetih slavlencev

tobra 1880. — Tudi v Cerkveni prilogi „Slov. Gosp.“ z dne 14. oktobra 1880, šte. 42 nsl. je bilo priobčeno papeško pismo v slovenskem jeziku. — V veleznani zbirki: *Epistola encyclica ss. Domini Leonis PP. XIII. Grande munus*. Editio slavica polyglotta. Pragae, 1881 — sledi za latinskim in češkim jezikom slovenska prestava na štirih straneh.

opominjali k vdanosti do svete Cerkve¹, ki je steber in trdnost resnice. (I. Tim. 3, 15). Letos priredijo, kakor se čuje, katoličani iz Češke, Moravije in Šlezije veliko romarsko potovanje v spomin in proslavo petindvajsetletnice razglasenja neprimerno lepe okrožnice Veličajna naloga.

Ker še doslej v svojih pastirskih listih nisem posebej govoril o teh apostolskih oznanjevalcih svetega evangelja, nadejam se, da bo mojim škofljanom ljubo in obenem časno primerno, ako ob srebrnem jubileju priobčenja zgoraj pohvaljene papeževe okrožnice govorim v letošnjem postnem pastirskem pismu o dičnem življenju in sadosnosnem delovanju blaženih verovestnikov z namero, da bi se prebivalci davnoslavne škofije Lavantinske neločljivo držali svete katoliške vere, katero sta

¹ Papežev nagovor najdeš poslovenjen v knjigi: Matija Majar Ziljski, Sveta brata Ciril in Metod, slovanska apostola. V Celovcu, 1885. Str. 56—58. — O priložnosti tega potovanja je kardinal Dominik Bartolini objavil zgodovinski-kritično spomenico o sv. Cirilu in Metodu: Memorie storico-critiche archeologiche dei Santi Cirillo e Metodio e del loro apostolato fra le genti Slave. Roma, 1881. Str. XXIX+256. (Primeri Daniel Rattinger S. J. v časopisu: Stimmen aus Maria Laach. 1882. Zvez. 22. str. 38—52, 157—169, 400—419). — Jaromir Volkov, Delo ss. Cirila in Metoda. Trst, 1882. — M. Prochazka, Czasopis duchow. Prag, 1882.

sveta brata med našimi predstari tako požrtvovalno oznanjevala, in da bi njuno krepostno življenje pridno in skrbno posnemali.

Kar beremo v evangelju na god svetih škofov spoznovalcev Cirila in Metoda o našem Gospodu in Vzveličarju, da je po dva in dva svojih učencev pred seboj poslal v vse kraje, kamor je hotel sam priti, to se je uresničilo tudi pri sv. Cirilu in sv. Metodu. Gospod je hotel naše kraje obiskati, zatorej je poslal pred seboj dva svoja izvoljenca, da ga naznanita, da mu nadelata pot. Ko sta goreča predhodnika naporni posel opravila, je prišel Jezus Kristus sam s svojo milostjo v srca vernikov, pa jih je vnel in užgal v svoji ljubezni, da so radovoljno sprejeli sladki jarem njegovega božjega vladarstva.

Vsa dolžna čast in hvala tebi, troedini Bog, da je tvoja dobrota pregnala v naših krajih noč nevere in prižgala luč svetega evangelja! O daj, da bi kraljevstvo tvoje milosti po mogočni priprošnji svetih bratov Cirila in Metoda vedno bivalo med nami!

Bratje, spomnite se svojih prednikov, ki so vam oznanjevali besedo božjo; glejte konec njih življenja in ravnajte se po njih veri! (Hebr. 13, 7).

Kristjani predragi!

Sveta katoliška Cerkev, najveličastnejša ker božja naredba na svetu, ljubi in objema vse narode z materino skrbjo, in ne želi nič druga, kakor da jih osreči časno, pa da jih vzveliča večno. Iz njenega srca, ki v njem žari in odseva ljubezen Jezusova, ni nihče izključen.

Po tem vzvišenem načelu so se tudi bogonadarjeni papež Leon XIII. ravnali ves čas svojega blagonosnega papeževanja. V svoji ves svet obsegajoči ljubezni so zaporedoma pošiljali čudovite

okrožnice raznim narodom. Italskim katoličanom je veljala podučljiva poslanica Etsi nobis z dne 15. februarja 1882 o primernih pripomočkih za ohranitev svete vere. Irce je za pogumno brambo svete reči navdušilo apostolsko pismo Benevolentiae charitas od dne 1. avgusta 1882. Hispance je k sladki složnosti opominjal okrožni list Cum multa sint z dne 8. decembra 1882. Francozom je bila pisana pridobljiva enciklika Nobilissima Gallorum gens dne 8. februarja 1884 o krščanski uravnavi domače in državne družbe. Nemškimi

katolikom je bilo poslano okrožno pismo lam pridem nobis z dne 6. januarja 1886 o stanju verske stvari. Ogri so dobili velevažno okrožnico Quod multum z dne 22. avgusta 1886 o potrebsčinah ogrskih cerkvá. Portugalci so prejeli prezanimivo poslanico Pergrata Nobis z dne 14. septembra 1886 o potrebah luzitanske cerkve.

Od Cerkve ločene Armence je nedosegljivo lepi list Paterna charitas z dne 25. julija 1888 prijazno vabil k zedinjenju z Rimom. Prsrčno pismo Litteras a vobis z dne 2. julija 1894 so dobili braziljanski škofje o povzdigi svete krščanske vere. Škofom zedinjenih držav severne Amerike je bil poslan vodilni list Longinqua oceani spatia z dne 6. januarja 1895 o katoliških odnošajih. Krasni apostolski list Amantissimae voluntatis dne 14. aprila 1895 so prejeli Angleži, ki iščejo kraljevstvo Kristusovo v edinosti vere. In kdo ne bi slastno prebiral očarljive okrožnice Satis cognitum est z dne 29. junija 1896 o blago- dejni edinosti svete katoliške Cerkve?

Kaj čuda, da so daljnovidni papež Leon XIII. tudi Slovane na god slavnega Stridovčana, sv. Hieronima, dne 30. septembra 1880, razveselili s preimenitno okrožnico Grande munus, ki je Njih ime ovila z nevenljivim bršljanom in ga bo vedno drago in častito ohranila med vsemi slovanskimi rodovi.

Kristjani predragi, vi dobro veste, da se nahajajo v katoliški Cerkvi prazniki, katere posvečujejo vsi verniki, kakor so prazniki Gospodovi in Marijini, je praznik sv. Petra in sv. Pavla, angelov varihov, vseh svetnikov in drugi. Poleg teh ima pa še vsaka posamezna cerkev, škofija in dežela svoje svetnike, ki jih posebej časti in na pomoč kliče. Naša staročastita škofija je posvečena sv. apostolu Andreju, bratu sv. Petra, ki sta obadva umrla mučeniške smrti na križu. Dežela štajerska časti kot svojega patrona ali zaščitnika sv. očaka Jožefa, krušnega očeta Jezusovega. In vseh 675 cerkev in kapel naše škofije ima svoje lastne svetnike branitelje ali svetnice braniteljice.

Pa razni narodi imajo tudi še svoje posebne patrone ali čuvarje. V našem cesarstvu naprimer častijo Ogri sv. Štefana in sv. Ladislava, Čehi sv. Venceslaja in sv. Janeza Nepomučana, Poljaki sv. Kazimirja in sv. Stanislava, Slovenci sv. Mohorja in sv. Fortunata. Kaj draga sta še Lavantincem škof Lavreaški sv. Maksimilian in sv. Viktorin, katerih prvi je v svojem rojstnem mestu Celju oznanjeval in s svojo krvjo zalival sveto vero († 284), drugi pa sluje kot Ptujski škof, pisatelj in mučenec († 303). — Poedini narodi imajo pa še svoje apostole, ki jih slavijo kot prve oznanjevalce krščanske vere v svoji domovini. Tako je, postavim, sv. Patrik apostol Ircev, benediktinec sv. Avguštin apostol Britancev, sv. Bonifacij apostol Nemcev, sv. Gregorij Razsvetljevalec apostol Armencev, sv. Frančišek Ksaverij apostol Indije in Japonije. In apostola Slovanov sta ljubezniva brata Ciril in Metod, ki sta njim nekako to, kar sta apostola apostolov, sv. Peter in sv. Pavel, vsemu katoliškemu svetu. Lepo se vjema, da praznujemo god sv. Cirila in Metoda v godovni osmini svetih apostolov Petra in Pavla.

Prav v sedanjem nenavadno burnem in boj- nem času je potrebno, da dobro poznamo in pridno posnemamo apostolsko življenje in delovanje glasovitih verovestnikov iz Soluna. Danes je treba sveta brata na pomoč klicati, ko glasno po svetu odmeva vražji klic: proč od edinovzveličavne kato- liške vere, proč od svete rimsko-katoliške Cerkve, matere in glave vseh cerkvá! Sv. Ciril in sv. Metod sta popolnoma nasprotno učila in delovala. Kakor predstavljajo rimski papež najvišjo oblast, po ka- teri se ohranja sveta vera in edinost v Cerkvi čista in neoskrunjena, enako nas sveta brata opo- minjata po svojih evangeljskih naukih in delih da zvesto hranimo in pogumno branimo edinost v veri in Cerkvi, pa da varujmo ljubezen in složnost, brez katere se na tem svetu ne doseže nič veli- kega, se ne pridobi nič stalno veljavnega.

V tem duhu in smislu pogledjmo zdaj, kako sta sveta apostola iz Soluna delovala in se borila za čistost in edinost v krščanski veri, kako sta se po- tegovala za vzajemnost s katoliško Cerkvijo, kateri je Jezus Kristus podelil kot prvo bistveno poseb-

nost in lastnost: edinost. Sin božji se je učlovečil, da bi človeški rod zedinil v eno duhovno telo, čigar glava, duhovnik in voditelj ostane vekomaj on sam. Za edinost je prosil Gospod pri zadnji večerji najbolj in najslovesneje svojega Očeta nebeškega. Za edinost je tako milo vzdihoval v duši: Sveti Oče, ohrani jih v svojem imenu, katere si mi dal, da bodo eno, kakor tudi mi! (Jan. 17, 11). Da ostane Cerkev edina, ji je obljubil božji ustanovitelj trajno pomoč, ko je izrekel večnega spomina vredne besede, s katerimi končuje evangelj sv. Matevža: Glejte, jaz sem z vami vse dni do konca sveta! (Mat. 28, 20). Jezus ostane pri svoji skrivnostni nevesti, sveti Cerkvi, s svojim srcem, ostane s svojo daritvijo in večerjo, ostane s svojo milostno podporo. Jezus živi vedno v Cerkvi, kakor je živel med učenci, da mu lahko verujemo, kakor so mu verovali apostoli. Jezus Kristus je ravno tisti včeraj in danes in vekomaj. (Hebr. 13, 8). To je bilo vzveličavno geslo, je bilo rešilno ravnilo in vodilo tudi naših dveh svetih bratov iz Soluna. Kakor rdeča nit se vleče skozi vse njuno dejanje in nehanje neprenehljivi trud: ohraniti vernike vdane in pokorne rimsko-katoliški Cerkvi, zunaj katere ni vzveličanje. Najsvetejša bisera, najdražja dragulja v mitrah sv. Cirila in sv. Metoda sta pač odkritosrčna vdanost in otroška ljubezen do svete Cerkve.

Tesalonika ali Solun, kakor se slovenski imenuje trgovsko mesto, ki tako lepo stoji ob obrežju egejskega zaliva in ki je svojedobno tekmovalo z izhodom in zapadom, je bilo rojstno mesto svete dvojice Cirila in Metoda. V Solunu je uspešno deloval najslavnejši misijonar vseh časov, sv. apostol Pavel. Kako priučljivi so bili Solunčani in Solunčanke, neovržno izpričuje poročilo sv. Lukeža v Dejanju apostolov, ki se glasi: In nekateri izmed njih so verovali in so se pridružili Pavlu in Silu, in izmed bogaboječih Grkov velika množica in **ne malo imenitnih žen.** (Dej. ap. 17, 4). In kako blagodušni so bili Solunčani, kažeta krasna dva lista, katera je sv. Pavel iz Korinta pisal in poslal meščanom in katera še

danes z vso spoštljivostjo tako radi prebiramo. Pavlova ljubezen do Solunčanov se kaj lepo zrcali v njegovih besedah: Kdo je naše upanje ali veselje ali častiti venec? Ali niste vi pred Gospodom našim Jezusom Kristusom pri njegovem prihodu? V inamreč ste naša čast in naše veselje! (I. Tes. 2, 19, 20). Kako so člani le-te cvetoče cerkvene občine, iz katere je bil Aristarh učenec Pavlov (Dej. ap. 17, 4), napredovali v krščanstvu, izpričuje nastopni izrek apostola narodov: Zahvaliti moramo vselej Boga za vas, bratje, tako kakor se spodobi, ker vaša vera bolj in bolj raste, in se množi ljubezen vsakega, vas enega do drugega tako, da se tudi mi sami z vami hvalimo po cerkvah božjih z avoljo vaše potrpežljivosti in vere v vsem vašem preganjanju in nadlogah, ki jih prenašate v izkazovanju pravične sodbe božje, da ste vredni spoznani božjega kraljevstva, za katero tudi trpite. (II. Tes. 1, 3—5).

V tem odlično krščanskem mestu Macedonskem, čigar prebivalci so bili razne narodnosti, kakor grške, italske in slovanske, ter se je torej med njimi slišala grška, latinska in slovanska govorica, tu je živel v začetku devetega stoletja veljavni drungarij¹ ali cesarski častnik Leon s svojo vrlo izobraženo ženo Marijo,² ki je postala mati sedmerih milih otrok, izmed katerih je bil naj-

¹ Staroslovenski življenjepisec sv. Konstantina začenja drugo poglavje z besedami (v latinskem prevodu): „In Thessalonicensi urbe erat vir quidam, ingenuus et dives, nomine Leo, obtinens dignitatem drungarii sub stratego.“ (Pastrnek, spodaj navedeno delo, str. 155). Izraz drungar ali drongar, grški *δρογγάριος* pomenja četovodnika. *Δρογγος*, lat. drungus, caterva militum, četa vojakov, je beseda, katero so po sodbi Miklosichevi Grki dobili od Rimljanov in le-ti od Germanov: drungan, conferta multitudo. — Staroslovenski stratig, grški *στρατηγός*, stratēgus, dux exercitus: zaznamenjuje poveljnika armadi. Leon je bil torej voditelj vojaškemu oddelku pod nadpoveljstvom vojskovodja. (Fr. Miklosich, *Lexicon palaeoslovenico-graeco-latinum*, Vindobonae, 1862. Str. 180 in 889).

² Borowý, Cyrillus und Methodius. (Wetzer und Welte's Kirchenlexikon. 2. Aufl. Freiburg im Breisgau, 1884. Dritter Band. Col. 1295).

starejši sin Metod, rojen leta 825, in najmlajši, rojen leta 827, Konstantin, imenovan kesneje Ciril.¹ Previdnost božja je postavila blagorodna mladeniča v razmere, v katerih sta se mogla dobro pripraviti za svoje vzvišeno zvanje. Solunčani so govorili grški jezik, po katerem sta si sveta brata pridobila in prisvojila splošno izomiko, zlasti ko sta se šolala v Carigradu; pa so govorili, predvsem okoličani, tudi slovenski jezik, ki jima je dobro služil v poznejšem poslanstvu. Ni opravičenega razloga dvomiti, da sta se privadila tudi latinščine, ki jima je pač pozneje v Rimu močno pomagala pri na-

¹ Ni lahko najti predmeta, ki bi bil natanje preiskovan in obdelan, kakor je presojena zgodovina obeh bratov Solunskih. Bogato je slovstvo, ki se peča z življenjepisom sv. Cirila in sv. Metoda, in vendar je še marsikatero prašanje oporečno in pogreša popolne pojasnitve, še čaka končno veljavne rešitve.

Pred vsem so važne legende (berila) ali pripovedke in sicer med ostalimi italiska, katero je najbrže sestavil Gauderich (Gondrih), škof v mestu Velletru, sodobnik Cirilov in Metodov, in jo je posvetil papežu Janezu VIII.; zatorej je kakor najstarejša, tako tudi najverovrednejša. (*Acta Sanctorum, quae Ioannes Bollandus S. I. colligere coepit et Godefridus Henschenius et Daniel Papebrochius societatis Iesu theologi auxerunt, digesserunt et illustrarunt. Martii tomus secundus. Parisiis et Romae, 1865. Pag. 13—26. Translatio s. Clementis. Prenos sv. Klementa. Str. 20—23.*) P a n o n s k a, katero je spisal, kakor sodi Ginzal, grški razkolnik in ji učeni ne pripisujejo posebne veljave. (Dr. Josef A. Ginzal, *Zur Geschichte der Slavenapostel Cyrill und Method. V knjigi: Kirchenhistorische Schriften. Wien, 1872. Band II. Str. 17—66.*) M o r a v s k a, o kateri sodi Dobrowsky, češ, da je bila v štirinajstem veku zložena s pripomočjo italiske o priložnosti, ko so pričeli Moravci po naročilu škofa Janeza VII. leta 1349 obhajati na dan 9. marca praznik svetih bratov. Češka in bolgarska se ne cenita posebno, kakor tudi ne poglavje XX. Nestorove K r o n i k e.

Izredne vrednosti so listi rimskih papežev, zlasti Janeza VIII. Taka papeška pisma so bila nedavno najdena v britanskem muzeju. (*Kres. Leposloven in znanstven list. V Celoveu, 1881. Str. 345. nsl. — Dr. Fr. Kos, Spomenica tisočletnice Metodove smrti. V Ljubljani, 1885. Str. 7—24.*)

Mnogoteri učeni možje so obravnavali zgodovino naših svetih bratov, kakor Jožef Simon Assemani (*Kalendarium Ecclesiae universae. Tom. III. Romae, 1755*), Friderik Blumberger, Gelazij Dobner (*Animadversiones in Wenc.*

stopu pred apostolskim sedežem; potrebovala pa sta jo že pri svojih zagovorih v Benetkah in po drugod.

Stara poročila zatrjujejo, da je bil resnomili Metod najprvo cesarski namestnik v slovanski pokrajini (Strimoniji), in je v tej visoki službi lahko spoznaval bogaboječe in miroljubno ljudstvo slovensko. Toda sčasoma je, posnemajoč sv. Pavla, ki je šel v arabsko puščavo, preden je nastopil apostolsko pot, zamenjal posvetno poslovanje z meniškim in mašniškim poklicem v samoti na hribu Olimpu.¹ Bogato nadarjeni Konstantin pa se

Hajak: *Annales Bohemorum. Tom. III. Praegae, 1765* in v svoji posebni razpravi: *Kritische Untersuchung in den Abhandlungen der böhm. Gesellschaft der Wissenschaften. Prag, 1786*), Jožef Dobrowsky (*Cyrrill und Method der Slaven Apostel. Prag, 1823*), Ernest Dümmler, Dr. Jožef Hergenröther, Dr. Karol Adolf Konstantin Höfler, Dr. V. Jagić, Jernej Kopitar, Dr. Franc vitez Miklosich, Dr. Pavel Jožef Šafařík, Štefan Salagius (*De statu ecclesiae Pannon.*), Avgust Ludovik pl. Schlözer (*Nestor. Göttingen, 1802. Th. III. str. 149—242*), Wattenbach. — Waclaw Štule, *Život svatich Cyrilla a Methodia, apostolů slowanských. W Břne, 1857.* — Dr. J. A. Ginzal, *Geschichte der Slavenapostel Cyrill und Method und der slavischen Liturgie. Leitmeritz, 1857. 2. Auflage. Wien, 1861.* — Dr. Beda Dudik O. S. B., *Mährens allgem. Geschichte. I. Band. Brünn, 1860.* — Louis Léger, *Cyrrille et Méthod. Paris, 1868.* — Die Heiligen Cyrill und Method v knjizici: *Weckstimmen für das katholische Volk. XII. Jahrgang. Wien, 1881. Strani 68.* — Dr. Karol Glaser, *Zgodovina slovenskega slovstva. I. zvez. V Ljubljani, 1894. Str. 23—36.* — Karl Goetz (starokat. župnik), *Geschichte der Slavenapostel Konstantinus (Kyrillus) und Methodius. Gotha, 1897.* — Dr. František Pastrnek, *Dějiny slowanských apoštolů Cyrilla a Methoda. V Praze, 1902. 8°. Str. XV + 300.*

¹ Ivan Krst. Tkalčič, *Slovensko bogoslužje u Hrvatskoj. Zagreb, 1904. Str. 9.* — Mimogredé pripomnim, da pozna Jutrovo le menihe bazilijance, ki živijo po pravilih svojega duhovnega očeta sv. Bazilija Velikega. Potemtakem je bil tudi sv. Metod bazilijanec in ne kaj druga, n. pr. benediktinec, kakor bereš pri nevesčakih. O. Odilon Schreger, iz reda sv. Benedikta, piše v svojem delu, izdanem v 18. veku, *Studiosus jovialis* in sicer v 18. poglavju z naslovom *initia propagationis fidei christianae: „Moravi cum Urastislavo principe per s. Methodium benedictinum anno 857, qui obiit anno 895, conversi sunt“.* Mož se je zmotil v stanu sv. Metoda, o letnici njegovega prihoda na Moravsko in njegove smrti.

je pod varstvom logoteta ali državnega pečatnika Teoktista kot součenec in tovariš cesarjeviča Mihaela poprijel z mladostnim ognjem učenja raznih jezikov in predmetov, ter je tako napredoval v vedah, da je postal knjižničar pri cerkvi sv. Sofije in da je dobil zavoljo globoke in obširne svoje učenosti častni naslov *filozof*, kar pomenja modroljuba, modrijana. Njegovo ljubezen do krščanskega modroslovja oznanja mogočno dovolj vest, da je rad prebiral in priporočal modroslovna dela, ki so jih srednjeveški učenjaki brez obotavljanja pripisovali Dioniziju Areopagitu, učencu sv. Pavla, prvemu škofu Atenskemu in mučencu za cesarja Domicijana.¹ — Njegovo bogoslovno mišljenje in hotenje pa razodevlje najjasneje njegova velika ljubezen do osebe in do slovstvenih del cerkvenega očeta in učenika, ki sluje med slavnoznanu kapadocijsko trojico ali triperesno deteljico, sv. Bazilijem Velikim in sv. Gregorijem Niškim, po čast-

¹ Grški pisana in ponovno polatinjena dela: *de divinis nominibus, de coelesti hierarchia, de ecclesiastica hierarchia, de mystica theologia, epistolae*: kažejo avtorja, ki je bil duhovit in globok mislec, pa tudi ponižen in pobožen mož. Zavoljo svoje bogate in globoko bogoslovne vsebine so bila od najizbornejših bogoslovcev tolmačena, ter so služila v srednjem veku sholatiškom za vodnika v modrovanju, mistikom za luč v premišljevanju in asketom za navodilo po potu zedinjenja z Bogom po očiščenju in razsvetljenju. — Nahajajo se še danes učenjaki, ki hočejo dokazati pristnost teh čudovitih spisov. Primeri Ceslaus W. Schneider, *Areopagitea, Die Schriften des hl. Dionysius vom Areopag.* Regensburg, 1884. — John Karker, *Are the writings of Dionysius the Areopagite genuine?* 1897.

Torej ta znamenita modroslovna dela je naš Ciril pridno študiral in toplo priporočal, kakor zatrjuje slavni knjižničar rimski, Anastazij, v svojem listu do frankovskega kralja Karola Plešca leta 875. „Denique vir magnus . . . Constantinus philosophus . . . qui totum codicem saepe memorati et memorandi patris (Dionysii) memoriae commendabat et quantum utilitatis medulla eius haberet, auditoribus commendabat, solitus erat dicere: quod si sanctos videlicet priores institutores nostros, qui haereticos vix et quodam modo cum fuste decollaverunt, Dionysium contigisset habere, cum acuto illos gladio procul dubio trucidassent.“ (Wattenbach, *Beiträge zur Geschichte der christlichen Kirche in Mähren.* Wien, 1849. Str. 14. — Dr. František Pastrnek, op. cit. str. 245. šte. II).

nem svojem naslovu *bogoslovec*. Sv. Gregorij Nazijanzenec, slavljenec našega Konstantina, je v raznih krajih misijonaril, zlasti tudi v Carigradu, kjer je dobri stvari pomagal do zmage, a se je na drugem občnem cerkvenem zboru leta 381 odpovedal nadškofijski časti in je potem živel le molitvi, premišljevanju in pisateljevanju. Ker je tako jasno pisal o sveti Trojici, je bil imenovan *theolog, bogoslovec* († okoli 390). — Konstantin je smel zbog svoje temeljite učenosti, bogoslovne in modroslovne, pričakovati visokih služeb, časti in odlikovanj. Ali posvetne službe, časti in odlike niso zadovoljile, niso nikakor osrečile moža, katerega imenuje škof Gondrih *mirabile ingenium*, čudovito krepkega na duhu; po vzgledu svojega ljubega brata je vstopil v redovniški in mašniški stan.

Glas Najvišjega ga je vendar neprestano klical na delo zunaj med svetom. Pa že tudi rodno mesto je moralo v njem enako misel vzbujati, ker je v Solunu največji blagovestnik Gospodov, sv. Pavel, tri nedelje pridigoval in cvetočo cerkev ustanovil. Vsled svoje obsežne znanosti in izredne vnetosti je bil odbran za misijonarja med Saraceni, ki so sramotili krščansko vero in so bili od njega ukročeni, potem med Kozari¹, tartarji, ki so prebivali ob bregovih asovskega in kaspiskega ali kozarskega morja, izhodno od polotoka Krima.² Ker so bili od judov in muhamedanov nadlegovani, češ, da naj sprejmejo njih vero, so prosili v Carigradu krščanskih učiteljev. Konstantin, spremljan morebiti od brata Metoda, je prav uspešno razširjal po kozarski deželi kraljevstvo božje. V zahvalo in pohvalo so mu hoteli izročiti obilo darov; ali nesebičen mož, ki je smel s sv. Pavlom reči: Ne iščem vašega, nego vas (II. Kor. 12, 14), je prosil kagana ali njih glavarja, da mu

¹ Drugi pišejo Kazari. Toda že staroslovenski pisatelj legende o Konstantinu je rabil pisavo Kozari. Osmo poglavje začenja: „Priidon že sli k cesarju od *Κοζαρβ* — venerunt autem legati ad imperatorem a Kozaris. (Pastrnek, op. cit. str. 172). Šafarik piše Kosari.

² Primeri Dr. Karl Spruner, *Historisch-geographischer Handatlas zur Geschichte der Staaten Europas.* 2. Auflage. Gotha, 1854. Nr. III. IV.

naj namesto daril prepustijo grške jetnike, kar se je nemudno zgodilo. Z izpuščenimi sužni se je vesel vrnil v Konstantinopol, kjer je potem pastiroval pri cerkvi sv. apostolov, medtem ko je Metod načeloval velikemu samostanu Polihronskemu. Najbogatejše darilo in povračilo za vse med Kozari prestane križe in težave mu je bilo pa najdenje trupla sv. Klementa, ki je svojega častilca in slavitelja pač v nebesih podpiral pri trudapolnem delovanju na zemlji. Od tega dragocenega zaklada se modri mož ni več ločil ne v življenju in niti ne po smrti. Nosil ga je seboj na vseh svojih potih kot vidno znamenje svoje sinovske vdanosti in ljubezni do rimske stolice, in poleg njega je našel po smrti tudi svoj počitek.

Pa kdo je bil sv. Klement? Rešitev stavljenega vprašanja še bode bolj pojasnila izredno veljavo in veličino našega Konstantina. Izmed zgodovinarjev trdijo nekateri, da je bil Klement učenec sv. Pavla, ki piše v listu do Filipljanov, češ, da je bil Klement njegov sotrudnik v evangelju in da je njegovo ime z drugimi sopomočniki vred zapisano v knjigi življenja. (Filiplj. 4, 3). Drugi pa resnijo, da je bil Klement sin rimskega senatorja Favstina in pa učenec sv. Petra.¹ Bilo, kar bilo, pa to stoji, ker soglasno priča vsa krščanska starodavnost, da je bil Klement tretji naslednik sv. Petra na rimskem prestolu (91—100). Glasoviti škof Lugdunski, sv. Irenej († 202), ga imenuje v svojem zapisniku rimskih papežev na četrtem mestu. Omenjeni zapisnik se nahaja v znamenitem delu škofa Ireneja zoper krivovere, kjer stoji zapisan velevažni stavek o primatu ali prvaštvu rimske Cerkve. »Ad hanc enim Ecclesiam propter potentiorem principalitatem necesse est omnem convenire ecclesiam, hoc est, qui sunt undique fideles, in qua semper ab his, qui sunt undique, conservata est ea, quae est ab apostolis traditio. — S to Cerkvijo namreč se mora zavoljo njenega

mogočnejšega prvaštva strinjati vsaka cerkev, to je verniki, ki so kjerbodi, v kateri je bilo od tistih, ki so kjerbodi, ohranjeno izročilo, ki je od apostolov.«¹

Papež Klement je pisal Korinčanom list v 65 poglavjih², v katerem jih je očetovski opominjal k spravljivosti in složnosti, naglašajoč, da je Cerkev eno in edino telo Kristusovo, ki se ne sme deliti in ločiti. Udje Kristusovi se ne smejo trgati, kristjani ne smejo nasprotovati lastnemu telesu.³ Le-ta list Klementov je klasiški porok in svedok za primat ali za vrhovno oblast rimskega škofa nad vso Cerkvijo. Korinčani so se obrnili v Rim do apostolskega sedeža, da naj poravna med njimi pogubni razpor; niso se pa obrnili do kake druge apostolske občine, na primer do bližnje Efeške, v kateri je tedaj še živel in jo je vladal sv. apostol in evangelist Janez.⁴ Klement je ne-

¹ Koj za tem odločilnim izrekom sledi Irenejev imenik rimskih papežev v prvem in drugem veku do Elevationa (177—190). Sem spada rek: „Post eum (Anacletum ali skrajšano Cletum) tertio loco ab apostolis episcopatum sortitur Clemens, qui et vidit ipsos apostolos et contulit cum eis . . . Huic autem Clementi succedit Euaristus.“ (Contra haereses. Lib. III. cap. III. num. 2 et 3. Edit. Migne. Ser. graec. Tom. VII. col. 849—851).

² F. H. Funk, Die apostolischen Väter. Tübingen, 1901. Str. XVII—XX in 33—79. Ta Funkova izdava grškega izvirnika je najboljša za Hefeleva.

³ Sicer pa bodi po latinski prestavi tu naveden ves dotični odlomek, ki je pač še danes prav pomenljiv in vsega pozora vreden. „Utquid inter vos contentiones, irae, dissensiones, schismata et bellum? Nonne nobis unus est Deus et unus Christus et unus Spiritus gratiae, qui effusus est super nos, et una vocatio in Christo? Cur diducimus et distrahimus membra Christi et contra proprium corpus seditionem movemus, eoque vesaniae devenimus, ut alios aliorum membra esse obliviscamur? Recordamini verborum Iesu Domini nostri! Dixit enim: Vae homini illi, bonum erat ei, si natus non fuisset, quam ut unum ex electis meis scandalizaret: melius erat, ut ei mola circumponeretur et in mare demergeretur, quam ut unum de pusillis meis scandalizaret. Schisma vestrum multos pervertit, multos in animi deiectionem, multos in vacillationem, omnes nos in tristitiam coniecit: et adhuc seditio vestra persistit.“ (J. P. Migne, Patrologiae cursus completus. Ser. graec. Tom. I. Parisiis, 1886. Str. 303. pogl. XLVI).

⁴ Veliki pomen Klementovega lista je v najnovejšem času razložil učeni francoz C. Fouard v svojem iz-

¹ Sv. Klement je bil lahko učenec in tovariš obeh apostolov prvakov. Po starem izročilu je sv. Peter krog leta 65 prehodil mnogotere dežele; obiskal je Venecijo in Istro, Panonijo in Dalmacijo. Na tem potu ga je spremljal bojda sv. Klement. (Dan. Farlati S. J., Illyricum sacrum. Ven. 1751. Tom. I. pag. 235).

ustrašeno zagovarjal krščansko vero in neodstopljive pravice Petrovega sedeža, dokler ni bil od cesarja Trajana (98—117) pregnan v Tavriški Kerson, kjer je blagosloveno delal do svoje silovite smrti.¹ Obesili so mu namreč železnega mačka ali sidro na vrat in so ga potopili v morju. Kristjani so njegovo telo zajeli iz morja in pokopali na bližnjem otoku. Sv. Klement je kmalu zaslužil po vsem krščanskem svetu kot Petrov naslednik, ki je za svobodnost svete Cerkve in za neodvisnost apostolske stolice žrtvoval svoje življenje.² Njegovo ime je bilo postavljeno v mašni kanon in sicer poleg papežev Lina in Kleta. O grobu Klementovem je sv. Ciril izvedel deloma iz ustnega izročila, deloma iz starih listin. Ko je potoval h Kozarom in došel v Kerson, mesto na krimskem polotoku, je začel iskati svete ostanke in jih je v svoje in vseh tamošnjih vernih prebivalcev nepopisno veselje tudi našel. Svetinje slavnega papeža mučenca so bile za oba Solunska brata vidne priče nju neomahljive zvestobe do rimsko-katoliške Cerkve, matere in glave vseh cerkev.

Tako je previdnost božja, ki suče kolo časa in zgodovine, pripravljala Solunska rojaka za poznejše veličajno apostolsko potovanje in delovanje. Oziravredna je tudi okolnost, da sta se častita Solunčana pripravljala za svoj poklic v grški prestolnici prav za hrupno dobo, ko je bil sv. Ignacij, pravni patriarh, odstavljen in na njegovo mesto izvoljen zgovorni sicer, a zvijačni in slavohlepni

bornem spisu o sv. apostolu Janezu in o koncu apostolske dobe: *Saint Jean et la fin de l'age apostolique*. Paris, 1904. XLIV + 344 str. Vrli mož je že poprej opisal življenje Kristusovo ter apostolov sv. Petra in sv. Pavla.

¹ Tako pripoveduje Simeon Metafrastes (+ 976), ki je opisoval življenje grških svetnikov v desetem veku v Carigradu. Ker je rad predeloval starejše življenjepise svetnikov s tem, da jih je bogatil z primernimi dostavki, je bil imenovan *Metaphrastes*.

² Ime sv. Klementa je tudi Slovencem bilo od nekdaj prav častljivo, kar dopričujejo osebna in hišna imena, kažejo razne povesti, svedočijo cerkve, kapele in altariji, ki nosijo njegovo ime. (Primeri L. Jeran, Sv. Klemen papež med Sloveni. Zlati vek. V Ljubljani, 1863. Str. 59—73).

Focij, ki je vsekal iztočni cerkvi strašno rano, ki še krvavi, in ni upanja, da kmalu zaceli. Sprati jo more le kri Kristusova. Focijevi privrženiki so hoteli tudi oba Solunčana, zlasti Konstantina, ki je zaslužno slul med prvimi možmi na izhodu zavoljo globoke učenosti in modrosti, pridobiti za odpad od katoliške Cerkve. Sodobnik svetih bratov, veljavni knjižničar rimske Cerkve, Anastazij, poroča, da je močoverni Konstantin hudo grajal prevzetnega in strastnega Focija zadelj krivičnega postopanja napram postavnemu patriarhu Ignaciju. Potemtakem ni hotel imeti nobene zveze z uporniki, ki so se bratili s peklom in so njegovo orožje rabili, da bi razsuli skalo, na kateri je zidana sveta Cerkev tako trdno, da je ne morejo premagati niti peklena vrata. Značajni Solunčan je hrabro branil edinost z apostolskim stolom v Rimu. Vse neštevilne stiske in težave je ravno v ljubezni do Petrovega sedeža junaški premagoval. Neomajna ljubezen do rimske stolice mu je bila rešilna ladja v vseh naporih in bojih. Neomejena vdanost rimskemu prestolu je bila zastava, ki sta jo Ciril in Metod ponosno razvila, visoko vihtela, in sta uspešno zbirala pod njo različne rodove. Kristusov in Petrov prapor je evangeljska zastavonosca osrčeval, nepremagljiva delal in trajno oslavlil.¹

Tako sta bila Solunska velemoža pripravljena za veličajno in vzveličavno poslanje na zapad. Priporočala ju je temeljita znanost in nehlinjena pobožnost; dičil ju je kremenit značaj, ki ni poznal strahu pred najhujšo nevarnostjo. In zdaj poprosi podvzetni Rastislav (846—870), sinovec Mojmirov, knez velikomoravske države, grškega cesarja Mihaela III. (842—867), da mu naj pošlje moža, ki bi znal oznanjevati ljudstvu vero, razlagati mu božje zapovedi in kazati pot resnice, pravice in svetosti. Mnogoteri prebivalci kneževine so bili že podučeni v krščanski veri, zlasti so velikaši prejeli Kristusov nauk od zapada. Kako bi bil drugače Rastislav, še pagan, vabil krščanske oznanjevalce

¹ Beri dva govora, katera je Pressutti v Rimu imel v „Accademia di religione catholica“: *Il papato e la civiltà dei Slavi meridionali*. — *Dei papi e dell'apostolato slavo dei SS. Cirillo e Metodio in ordine alle religione, alla letteratura ed alla politica*.

v svojo razprostrano državo? Vendar ljudstvo je še precej tavalno po mraku nevere in je blodilo po temi malikovalstva in vraž, nevednosti in nečednosti. Grški cesar je rad ustregel prošnji ter je odločil za pretežavni posel Solunska brata Cirila in Metoda, ki sta klic kakor iz nebes veselo sprejela, ter sta rada zapustila bučno mesto carigrajsko, kjer

je pogubonosni grški razkol in razdor že drzno dvigal svojo kačjo glavo. Odslej sta služabnika božja vse svoje telesne in duševne moči posvetila slovanskim rodovom, da jih v veri potrdita ali šele za njo pridobita, pa jih okovarita v občestvu ali tesni zvezi s katoliško Cerkvijo, v kateri edini je vzveličanje najti.

Kristjani predragi!

Reden spremljamo delaželna poslanca iz Soluna na potivno pot v večerne kraje, se hočemo seznaniti še s tistim njunim spominskim delom, s katerim sta vernemu ljudstvu najizdatneje koristila za vse prihodnje čase.

Konstantin namreč, podoben sv. Hieronimu po znanosti starih jezikov, kakor je njegov prevod svetega Pisma sličen prevodu učenega Stridovčana, je izmislil staroslovenske pismenke in je z najdeno azbuko ali abecedo postal oče novega slovstva, je ž njo položil temelj slovenski književnosti. Kar je zgodnja danica, ki naznani dan; kar je jutrna zarja, ki napove blesteče in ogrevajoče solnce: to je bila iznajdba Cirilova slovanskemu svetu. Ž njo je pričel slovstveni razvoj in napredek; ž njo se je razširilo vernemu ljudstvu duševno obzorje. Glagolske črke so bile iznajdene z namenom, da so pomočnice in nositeljice krščanske omike pri Slovanih.

Kakor najde pri ostalih narodih, kdor globlje koplje na književnem polju, sledove krščanske omike, enako pride pri Slovencih do temelja, ki ga je Cerkev položila porodu in razvoju narodne književnosti. Vobče je najstarejše slovstvo narodov versko; in enako je najstarejša književnost Slovanov cerkvena. Sveto Pismo je naše prvo pismo, naše vzajemno slovstvo. Iz hebrejščine in grščine je bilo zgodaj prestavljeno v druge jezike in vsaj deloma tudi na slovenski jezik. Po tej prestavi se je porodila

skupna književnost. Oznanjevalci božjih resnic so prihajali k našim predstaršem od treh strani: iz Rima čez Oglej, potem iz Solnograda in iz Carigrada. Prvi nam niso zapustili pismenega spomenika. Drugi so nam izročili predrage brižinske ali karantanske odlomke, po katerih nam je došlo slovstvo v latinski pisavi.¹ Za Slovence, ki se poslužujejo latinskih črk, so brižinske, v latinici pisane ostaline, obsegajoče očitno izpoved, kratko homilijo in izpovedno molitev, najdražji in najstarši zaklad književni, ki se pa že naslanja na slovstveno dediščino, katero sta slovanskemu svetu zapustila verska poslanca Solunska, sv. Ciril

¹ Pripisujejo se škofu v Freisingu ali Briznu, Abrahamu (957—994). Zgodovinsko in jezikoslovno jih je pojasnil Jernej Kopitar v neprecenljivem delu: *Glagolita Clozianus*. Vindobonae, 1836. Str. XXXV do XLIV. — V najnovejšem času so se nazori o teh odlomkih izpremenili. Dr. Vaclav Vondrák, profesor slovanske filologije na češkem vseučilišču v Pragi, dokazuje, da so rečeni odlomki pisani po glagolskih predlogah v jeziku cerkveno-slovanskem z latinico za vporabo nemškimi misijonarjem. Prvi odlomek bi bil spisan skonec desetega, drugi in tretji skonec enajstega stoletja na prizadevanje škofa Ellenharta ali njegovega kapelana Wathona (Dr. V. Vondrák, *Frisinské památky, jich vznik a význam v slovanském písemnictví*. V Praze, 1903. — Tu še bodi omenjeno drugo delo znanega in priznanega filologa: *Glagolita Clozův*. Vydal Dr. Vaclav Vondrák. V Praze, 1893). — Ne bo preveč povedano, če denem, da se tako zgodaj morda noben krščanski narod ne more veseliti enakega slovstva. Pri nas osnovano slovstvo je čimdalje naraščalo, tembolj napredovalo. Naše slovstvo je cerkvenega početka; spodobi se, da se upošteva to vsestranski.

in sv. Metod; ali njeni pisni ostanki so vendar iz mlajše dobe, nego so brižinski rokopisi.¹

Na potu v veliko Moravijo — ako že ne poprej in še pozneje — sta se blaga misijonarja mudila na Bolgarskem, kjer sta ljudstvo utrdila v sladki veri Kristusovi; nja vladarja Borisa ali Bogorisa sta pa bržčas izpreobrnila. Kakor v Bolgariji, enako pridno sta hišnika božja v vseh krajih, po katerih sta potovala, sejala seme božje besede. Okoli leta 863 sta evangeljska učitelja srečno došla v Velegrad, v stolno mesto kneza Rastislava, ki ju je s svojimi dvorniki vred in z vsemi svojimi podaniki sprejel najčastneje.² Nemudoma sta cerkvena kneza — Moravci so v svojem spoštovanju katoliške duhovnike imenovali kneze — pričela svoj trudapolni posel na polju in v vinogradu Gospodovem. Oznanjevala sta nav-

¹ S pogledom na to okolnost je pisal globokoučeni Jož. Dobrowsky svojemu prijatelju bistremu J. Kopitarju: „Gratulor vobis, quia . . . antiquissimum manuscriptum habetis.“

² Leta 1863 je slovanski svet praznoval tisočletnico prihoda svetih bratov v veliko moravsko državo. O lepi slovesnosti, za Lavantinsko škofijo odredjeni, poroča škofijski zaukaznik. (Kirchl. Verordnungsblatt für die Lavanter Diözese. 1863. Nr. IV. odstavek 1). Družba sv. Mohorja je v svojem koledarčku za navadno leto 1862 napovedala to svečanost v sestavku: Sv. Ciril in Metod (str. 34 do 37). „Slovenske Večernice“ 1863 so potem širje opisale delo sv. Cirila in sv. Metoda. — O tej priložnosti so bili na svetlo dani razni spisi, kakor med ostalimi: Zgodovina svetih apostolov slovanskih Cirila in Metoda. K tisočletni jubilejni slovesnosti pokristjanjenja naših slovanskih praočetov. Po najnovejših in najboljših virih česki sestavil Dr. Jan. Ev. Bily, farnešter dieceze Bernenske na Moravi. Poslovenil in založil Janez Majciger v Mariboru. V Pragi, 1863. Vel. 8°. str. 105. — Zlati Vek ali Spomenica na čast ss. Hermagoru in Fortunatu, sv. Nikolaju in ss. Cirilu in Metodu. Založili in na svetlo dali Dr. A. Čebašek, L. Jeran, A. Lesar, J. Marn in Dr. L. Vončina. V Ljubljani, 1863. 8°. strani 293. — Dr. Lovro Vogrin, Tisučletno obhajilo v čast sv. Cirilu in Metodu 1863. Drugi natis. V Mariboru, 1863. Strani 22. — V spevih je proslavljal sveta brata najbolje Anton Umek Okiški, Slovanska blagovestnika ss. Ciril in Metod. V Celovcu, 1863. — Fr. Rački, Književan rád sv. Cirila i Methoda. (Tisučletnica slovanskih apostolov sv. Cirila i Methoda. Zagreb, 1863). — Matija Majar Ziljski, Ss. brata Ciril i Metod, slavjanska apostola i osnovatelja slovstva slavjanskoga. V zlatnem Pragu, 1864.

dušeno večnoveljavne resnice, sta podirala malike, trebila paganske šege, sta snovala šole, stavila hiše božje, ustanavljala pobožne srenje, sta neumorno delila svete zakramente, pa sta razširjala mir božji in blagoslov nebeški. Napočila je zlata doba v vseh krajih, po katerih sta delivca božjih skrivnosti misijonarila.¹ Uresničen je bil prerokov vzklik: Kako lepe so noge oznanjujočih mir, oznanjujočih dobro! (Rimlj. 10, 15). Kadar goreča dušna pastirja nista mogla slave božje širiti z besedo, sta jo pospeševala s pisanjem, ko sta kot izvrstna pismoznalca prevajala v materin jezik knjige svetega Pisma in obredne bukve svete Cerkve. Delala sta prav po zaukazu in navodu, ki ga je dal božji Vzveličar svojim učencem, ko jih je poslal po dva in dva v kraje, kamor je hotel sam priti, rekoč: Žetev je sicer velika, ali delavcev je malo... Pojdite, jaz vas pošljem kakor jagnjeta med volkove! Ne nosite mošnje, ne vreče, ne obutal... In v katero hišo koli pridete, recite najpoprej: mir bodi tej hiši! In ako je tam otrok miru, bo počival nad njim vaš mir; ako pa ne, se bo k vam obrnil. V tisti hiši pa ostanite ter jejte in pijte, kar je prinjih; delavec namreč je vreden svojega plačila... In v katero mesto koli pridete, in vas sprejmejo, jejte, kar se pred vas postavi; in ozdravljajte bolnike, ki so ondi, in recite jim: Približalo se vam je božje kraljevstvo! (Luk. 10, 2—9).

Več let sta izvoljena Solunčana neutrudno apostolovala med Moravci, ki so kaj naglo napredovali v krščanski veri in v čednostnem življenju. Ker sta jim prva oznanjevala v prijetni domači besedi evangelj in jih izpreobrnila, sta postala

¹ Dr. František Prikryl, Ss. Cyrill a Method v upominkách pamatek starožitných na Moravě. V Kroměříži, 1905. Vel. 8°. str. 110. Pisatelj pridno zasleduje in preiskuje, kje sta slavna naša apostola potovala, pridigovala, počivala, svetišča gradila, in kje da se še nahajajo spomeniki njunega blagoslovljenega delovanja, kakor so križi, kapele, cerkve. Zanimivo govori tudi o početku, legi, zgodovini in nekdanji slavi slavnega Velegrada.

njih duhovna očeta in sta smela reči, kakor je sv. Pavel dejal Korinčanom: Zakaj, ko bi ravno deset tisoč učenikov imeli v Kristusu, vendar nimate očetov, ker v Kristusu sem vas jaz po evangelju rodil. Prosim vas torej, bodite moji posnemovalci, kakor sem jaz Kristusov. (I. Kor. 4, 15. 16).

Kam sta se plamteča učenca Pavlova — saj sta bila potomca tistih Solunčanov, ki so bili slava in radost Pavlova — vedno pri vsem svojem mučnem delovanju ozirala in kam sta kazala tudi vernikom, so neovržno pričale koščice sv. papeža Klementa I., ki sta jih zmeraj seboj nosila. Zvezo z Rimom sta čuvala kakor zenice svojih oči, trdno prepričana, da je le-ta vez vir prave vere in vrec pravega življenja. Da sebe in svoje vidno združita s središčem in z ognjiščem krščanske edinosti, pa da se ohrabrita na grobeh prvakov svetih apostolov in drugih cerkvenih veljakov, da si izprosita pojasnil in navodil v raznih zadevah: potujeta po svetlem vzgledu sv. Pavla, ki je šel gori v Jeruzalem Petra obiskat (Gal. 1, 18) in se zedinit z njim v evangelju, potujeta, pravim, jaderno v večno mesto, kamor ju je obenem vabil z apostolskim pismom vidni poglavar svete Cerkve. Prvovenčani papež Nikolaj I. Veliki (858—867) je slišal o njunih slavnih delih, pa tudi o njunih groznih težavah. Zatorej je sveti oče želel zvesta sinova videti, ju osebno tolažiti ter utrditi v započetem delu. Zlasti se je hotel bistroumni naslednik Petrov posvetovati z njima o nesrečnem razkolu, ki je pretil iz Carigrada Bolgarom in mnogim drugim narodom. Papež Nikolaj I. je pošiljal Bolgarom na njih vprašanja odgovore in nasvete, ki so polni občudovanja vredne modrosti, zmernosti in ljubezni. Močno je hrepenel, rešiti narod strašnega prepada, ki je že zeval pred njim.¹

Kako močna zaslomba in opora je Petrov prestol v težavnih položajih, sta znala mnogo izkušena brata Solunska. Zato sta iskala sveta in pomoči

¹ Nicol. I. Responsa ad consult. Bulgarorum. (Migne, Patrologiae cursus completus. Ser. lat. tom. 119. col. 978 sqq).

ne v Bizantu, nego v Rimu. Tu sem v srce vsega krščanstva sta obračala svoje oči, tu sem ju je vleklo srce. Nista se obračala do carigrškega patriarha, ki za svoje terjano prvaštvo ni imel niti sence dokaza iz svetega Pisma, še na apostolski početek cerkvene občine carigrške se ni mogel zanašati; zakaj državna oblast je ustanovila le-ta sedež, ki pa je tudi ostal v dušeh okovih posvetne oblasti.¹ Modra moža Ciril in Metod sta se ozirala ne v novi Rim, marveč v večni Rim, neomajno uverjena, da je edino le sedež svetega Petra, ki ga je Gospod Jezus Kristus povzdignil in ga je knez apostolov, prvi rimski papež, s svojim mučeništvom utrdil. Do naslednikov sv. Petra sta se močnoverna brata zaupno in poslušno obračala. Kakor sta bila sama odkrito pokorna rimskemu papežu, tako sta želela svojo duhovno čredo najtesneje združiti s pastirjem ovc in jagnjet. S tem podvzetjem sta naše očete zavarovala proti širjenju krive vere, sta jih rešila odpada od edinovzveličavne Cerkve Kristusove, pa sta jim pridobila najpravičnejšega sodnika in variha v prepornih rečeh.

V tem duhu in zmyslu sta razsvetljena veroučitelja nastopila romarsko pot v metropolo ali prvostolnico krščanskega sveta. Pri tej priložnosti sta pač prehodila raznotere slovenske dežele, kakor Panonijo, kjer ju je prejasni knez Kocelj (861—877), sin Privinov (830—861), na svojem dvoru željno pričakoval in častno sprejel; Karantanijo ali Gorotan, kjer je solnce Jezusove vere bilo že zasijalo, ali vseh prebivalcev še ni obsijalo, in katere je obsijalo, ni vseh docela ogrelo. Rimska naša potovalca sta vsepovsodi skrbno širila in utrjevala kraljevstvo božje na zemlji, sveto Cerkev.²

¹ Dr. L. Vončina, Razkolništvo izhodne cerkve v svojem začetku, razvitku in današnjem stanju. (Zlati vek. V Ljubljani, 1863. Str. 74—144).

² Kakor po drugih slovenskih krajih, živi še tudi na Koroškem spomin na sv. Cirila in sv. Metoda. V župniji „Kappel am Krappfelde“ se nahaja cerkvice in selo „St. Klementen“. Na potu iz Bruckendorfa k sv. Martinu stoji zidan križ, v čigar nišah so bile videti podobe sv. Klementa ter sv. Cirila in Metoda. Ljudska govorica pravi, da sta se Ciril in Metod, v Rim gredé, na

Jeseni leta 867 sta srečno dospela v Rim, kjer je medtem umrl veliki papež Nikolaj I. dne 23. novembra 867, in je sledil za njim dne 14. decembra slavni Hadrijan II. (867—872).

Ko je počil v Rimu glas, da prihajata marljiva množitelja kraljevstva božjega na zemlji, in da neseta seboj svetinje sv. Klementa, je dobrodošlima gostoma v pozdrav naproti hitel papež z neštevilno množico, ki je goreče sveče nosila v rokah. Ves rimski svet je bil prepričan o nenavadni učenosti in pobožnosti in o izrednih zaslugah vrlih bratov; zlasti so se Rimljani radovali, da sta pri-

Chrapofeltu, am Krappfelde, mudila in sta tamošnjim stanovnikom sveti evangelj oznanjevala. V veseli spomin je bila tukaj cerkev pozidana na čast sv. Klementu, čigar svetinje bi se bile prenašale po teh krajih; in ob potu je bil še postavljen poljski križ. Cerkev, zanimiva po svoji stavbi, se že imenuje leta 1200. Kaj čuda, ko bi bila Ciril in Metod na svojem potu v Rim obiskala grob misijonskega škofa sv. Modesta, ki je okoli leta 753 začas vojvoda Hotimira posvetil v Gospej Sveti cerkev Matere božje, v kateri tudi počiva (+ okoli 765)? Grob njegov je še dobro ohranjen. Središče karantanskih Slovencev v desetem stoletju je iskati tam, kjer sta danes Krnski grad in Gospa Sveta blizu Celovca, dva za slovensko zgodovino v nastopnih vekih važna kraja, ker se je tu vršilo slovesno ustanavljanje koroških vojvod.

Vmes bodi omenjeno, da so bili na Koroškem škofje pri Gospej Sveti od 796 do 945 imenovani slovanski škofje, Slavenbischöfe. (Monum. Carint. III. Nr. 18 sqq). Prvi se pod solnograškim nadškofom Arnomom (785—821) imenuje Teodorik, pozneje Oton in Ožbald, ki pa se je v cerkvenih zadevah neposredno obrnil do rimskega papeža in je bil bržkone zategadelj odstavljen. V zborniku prava kánonskega se nahajata dva odloka (Dist. 50, c. 6 et 39), katera je papež Nikolaj poslal Ožbaldu: „Osbaldo Chorepiscopo Quadrantino.“ Nadškof Adalvin (859—873) je namreč pripomnil, da se bo v prihodnje sam trudil: vladati ljudstvo slovensko na Koroškem v imenu Gospodovem . . ipse Adalwinus archiepiscopus per semetipsum regere studeat illam gentem in nomine Domini. (Anonymi Salisburgensis a. 873 scriptoris, Historia conversionis Carantanorum). Kakih deset let je bila Gospa Sveta brez škofa. In prav v tej dobi sta lahko potovala Ciril in Metod po Koroškem.

Te podatke potrjuje neki posnetek „excerptum“ iz knjižice o izpreobrnjenju Karantanov, glaseč se tako-le: „Karentanis primo praedicavit Modestus episcopus missus et consecratus a beato Virgilio sub Pippino Francorum

nesla svete moči papeža Klementa I., ki je bil kot pisatelj iz dobe apostolskih očetov visoko čislan, kot mučenec pa posebej slavljen in v molitvah na pomoč klican. Med slovesnim sprevodom svetih ostankov po mestnih ulicah so se godili očitni čudeži. Raznovrstni bolniki so hipno ozdraveli. Sveto truplo Klementovo so pokopali v lični cerkvi, ki je bila že zdavna poprej v njegovo čast na mestu njegove očetovske hiše pozidana in posvečena.

Krščanska velikana sta v Rimu dosegla, kar sta opravičeno želela. Učenci, ki sta si jih rege. Post hunc missus et consecratus est Theodoricus episcopus in praesentia Caroli imperatoris ab Arnone archiepiscopo. Post hunc Otto episcopus consecratus ab Aderamno archiepiscopo. Post hunc Hosbaldus episcopus sub Liuprammo et Adelvino archiepiscopis. Huic Osbaldo scripsit Nicolaus papa duos canones, qui in corpore decretorum inveniuntur. Post hunc interiecto aliquo tempore super venit quidam Sclavus ab Hystrie et Dalmatie partibus nomine Methodius qui adinvenit Sclauicas literas (po pomoti je Metod zamenjan s Cirilom) et Slauice celebravit divinum officium et ulescere fecit Latinum; tandem fugatis a Karentanis partibus intravit Moraviam, ibique quiescit. (Ginzel, Codex zur Geschichte Cyrills und Methods und die slavische Liturgie. 1857. Str. 68, šte. VI).

Od leta 873 se zopet imenujejo deželjski pokrajinski škofje in sicer: Salomon, Engelfried, Alaricus, Dietricus in poslednji Gotabertus ali Kotebert (923—945). Primeri Monum. Carint. III. Nr. 87, 88, 90, 102.

Mnenje, da sta Konstantin in Metod, v Rim gredé, potovala skozi goreno posavsko Hrvatsko, ne pa po starem Noriku, je malo verjetno. Bolj gotovo sta šla čez slovenske dežele, ležeče na južni strani Drave, ker je bila pot varna, obenem pa tudi najkrajša, da sta prišla najprej v Benetke, kakor trdi životopisec sv. Konstantina. (Pogl. 16. Glej. Pastrnek, op. cit. str. 204). J. Lavrenčič resni, da sta sveta brata na potu v Rim prehodila Kranjsko in Primorsko ter sta v posameznih krajih oznanjevala pod oglejsko patriarhijo spadajočim Slovincem božji nauk. (Novice, letn. XXXIX. str. 177). Tudi v naši škofiji se nahajajo podobne pripovedke in vesti, na primer: sveta brata sta na potu v Rim prenočevala v Jarenini, pri sv. Benediktu sta maševala, v Zreški fari pri Konjicah sta pri „Cirilovem studentu“ počivala, jedla kruh in pila vodo. Take in enake legende pa ne izpričujejo polnoveljavno potovanj obeh svetnikov, pač pa so velike važnosti za zgodovino njunega češčenja, ki je že več stoletij staro, in je bilo v drugi polovici 19. veka na novo oživljeno, zlasti vsled obhajanja tisočletnice njunega prihoda na Moravsko.

bila odbrala za pomočnike in jih pripeljala v Rim, so prejeli potrebne jim svete redove; vsled papeževga pooblastila sta jih posvetila Gauderich škof v Velletru in Formoz škof v Portu, pozneje papež (891—896). Prestava svetih knjig je bila pripoznana in odobrena. Oba brata sta bila po storjeni zaprisegi, da bota ostala v veri sv. Petra in njegovih naslednikov, od papeža Hadrijana posvečena za škofa¹. Pravijo, da je papež pri ordinaciji izpremenil mlajšemu bratu dosedanje ime Konstantin v pomenljivo ime Ciril. Ta izprememba razodevlje vso veljavo odličnega moža. Kristus je pri izvolitvi vrhovnega poglavarja svoje Cerkve izpremenil ime Simon v Petra, katero ime je prvak apostolov ohranil do smrti in ga ohrani na vse veke. Počenski sem od papeža Janeza XII. (955—964) izpremenijo papeži, preden zasedejo prestol Petrov, svoje ime. Znano je med drugim, da je papež Gregor II. leta 722 dal Vinfridu, slavnemu apostolu Nemcev, ime Bonifacij, ko ga je posvetil za škofa. In kako pomembno je postalo ime Bonifacij za nemški narod! Kdo presodi in prespozna Bonifacijev vpliv v prid in korist milijonom Evropevc! Sv. Vilibrord, apostol Frizov, je bil leta 696 pri posvečenju za škofa v Rimu od papeža sv. Sergija počeščen s priporočilnim imenom Klement (Mili).

Konstantin je nosil veljavno ime Ciril. Dva sta Cirila, ki ju časti Cerkev kot škofa, spoznavalca in očeta cerkvena. Prvi je predstojnikoval v Jeruzalemu (351—386), drugi pa je načeloval v Aleksandriji (412—444). Ciril Jeruzalemski sluje kot pisatelj preizvrstnih 24 katehez, v katerih osemnajsti razlaga vsesplošnost Kristusove Cerkve. (Pogl. 23. 26.)². Ciril Aleksandrijski pa je na glasu tudi kot duhovit pisatelj dogmatiški, predvsem vendar kot mogočen oznanjevalec katoliške vere in kot pogumen branitelj cerkvene edinosti nas-

¹ T. Lempl S. J., V obrambo škofovskega reda sv. Cirila. (Voditelj v bogoslovnih vedah. V Mariboru, 1902. Leto V. Zv. 4. str. 437 nsl).

² Zanimiv je panonsko-slovenski spomenik cirilski, ki na dveh listih podaje kosček „catecheses Cyrilla“ Jeruzalemskega, in ga je dal natisniti Viktor Iv. Grigorovič in tudi J. J. Sreznevsky.

proti Nestorijanom. Posredoval je med izhodom in zahodom, med Grki in Latinci. Enako je delal in bi naj še dalje delal v škofovsko čast povišani Ciril s svojim bratom po krvi in oblasti, s sv. Metodom. Toda po tajnostnem sklepu neskončne previdnosti božje bi naj le starejši brat v prihodnje reševal ogromno nalogo. Ciril je namreč peldeseti dan po svoji posvetitvi za pravega naslednika apostolov, to je dne 14. februarja 869, vrnil svojo blago dušo v roke Gospodove. V tem letu 869 je bil v Carigradu obhajan osmi občni cerkveni zbor, četrti carigrajski, ki je prekanjenega Focija izobčil in krivo preganjanega Ignacija zopet posadil na prestol patriarški.

Smrt sv. Cirila v Rimu, kako pomenljiva je vendar! Spominja in opominja nas, kam da se ozirajmo, kam da naj bijejo naša srca. V prestolnici vidnih poglavarjev svete Cerkve imamo dragocen spomemik: grob sv. Cirila, čigar truplo je bilo po naročilu Hadrijanovem izprva pokopano v Vatikanski baziliki, v preveličastnem mavzoleju sv. Petra. Tukaj bi bilo tudi počivalo, ko bi ne bil sv. Metod poprosil papeža, da mu naj izroči dragega mrliča, da ga ponese na dom, kakor je velela mila mati, in ga pokoplje v Solunu v domači rakvi, ali v samostanu na sveti gori. Dobrohotni Hadrijan bi bil rad ustregel njegovi želji, ali Rimljani so neodjenljivo terjali, da naj počiva truplo tolikega moža v Rimu, da še poznim rodovom priča o glavnem pomenu in namenu njegovega apostolskega poklica. Zares, sv. Ciril je kakor drugi Hieronim krepko naglašal: Kjer je Peter, tam je prava Cerkev. Jaz se morem zediniti le s tistimi, ki se nepremično držé prestola Petrovega. Povsem so mu jasne bile odločilne besede Kristusove v evangelju sv. Matevža: Ti si Peter, in na to skalo bom zidal svojo Cerkev; in vrata peklena je ne bodo premagala. Tebi bom dal ključne nebeškega kraljevstva; kar boš zavezal na zemlji, bo zavezano tudi v nebesih. (Mat. 16, 18). Poznal je globoki pomen Jezusovega izreka, ki je veljal sv. Petru: Pasimojajagnjeta, pasimojeovce! (Jan. 21, 15—17). Bil je docela prepričan, da go-

vori po papežu sv. Peter, kateremu je Kristus tedaj, ko ga je očitno spoznal za Sina živega Boga, rekel: Meso in kri ti nista tega razodela, ampak moj Oče, ki je v nebesih (Mat. 16, 17): da je potemtakem od Boga razodeta resnica, ki jo razglasi papež za versko resnico.

Kaj čuda, da se Hadrijan in Metod nista mogla ustavljati vroči prošnji rimskih duhovnikov in vernikov, češ, da naj truplo Cirilovo počiva v srcu in središču krščanskega sveta? Metod je samo še želel, da bi naj ljubega brata pokopali kraj sv. Klementa, čigar svete ostanke je našel, jih kot neprecenljivo draginjo vedno seboj nosil po svojih misijonih in jih je srečno prinesel v Rim. O izpolnitvi opravičene zahteve Metodove pišejo Leon XIII. zanimivo kakor vselej, rekoč: »In očiten in zelo slovesen pogreb je imel prav takovšen, kakršnega imajo navadno papeži; z veliko častjo je bil položen v grob, ki ga je bil Hadrijan sam sebi sezidal. In ker rimsko ljudstvo ni pustilo odnesti trupla umrlega v Carigrad, dasi ga je prosila žalostna mati z velikim poželenjem, je bilo peljano potem k sv. Klementu in položeno poleg njegovih ostankov, ki jih je hranil Ciril z velikim češčenjem toliko let. In ko so ga svete psalme prepevaje spremljali po rimskem mestu, ne toliko v pogrebnem kolikor v zmagoslavnem sprevodu, je bilo videti, kakor bi bilo dajalo ljudstvo svetemu možu poskušnjo nebeškega češčenja« Cirilovo truplo, položeno v mramornato krsto, so shranili v cerkvi sv. Klementa ob desni strani altarja tega svetnika.¹

Sedanja cerkev sv. Klementa je pozidana na starejšo Konstantinovo baziliko, katero so papež Pij IX. slavnega spomina na prošnjo moravskih škofov pri bližajoči se tisočletnici apostolov slovanskih dali odzidati in natanko preiskati. Opat

¹ Pisatelj italske legende pripazuje v 12. poglavju: »Cum locello marmoreo, in quo pridem illum praedictus papa (Hadrianus) condiderat, posuerunt in monumento ad id praeparato in basilica B. Clementis ad dexteram partem altaris ipsius, cum hymnis et laudibus, maximas gratias agentes Deo, qui in loco eodem multa et miranda operatur«. (Pastnek, op. cit. str. 244 sqq).

irskih dominikancev Jožef Mullooly je od leta 1861 do leta 1867 delo vodil in dovršil.¹

V odkopani spodnji cerkvi so našli grob sv. Cirila, ali žal le prazen.² Našli so pa tudi čudovite slikarije iz raznih časov, ki predstavljajo na primer zgodbo sv. Aleksija, legendo sv. Klementa, prenos trupla sv. Cirila in druge prizore iz življenja Solunskih bratov. Najstarejša podoba kaže oba apostola, kako ju nadangela Mihael in Gabriel na priprošnjo sv. Andreja in sv. Klementa priporočata Vzveličarju, delečemu blagoslov.³ — Ka-

¹ Jos. Mullooly, Saint Clement Pope and Martyr and his Basilica in Rome. 2de ed. Rome, 1873. Druga izdava. (Prva 1869).

² Grob Cirilov so v prejšnjih vekih večkrat odprli, kakor pravi učeni starinar Giovanni Battista de Rossi: »Skonec 16. stoletja so bili ostanke sv. Cirila v stari, posvečeni mu kapeli v baziliki sv. Klementa zopet najdeni.« (De Rossi, Bulletin di archeologia christiana. I. Roma 1863. Str. 8—14; II. 1864, str. 1 nsl. — II. serie 1870, str. 129 nsl). Pri takih dogodkih so bili kosi svetega trupla odvzeti in so prišli v cerkev sv. Hieronima v Rimu, sv. Vita v Pragi, v katedralo sv. Petra v Brnu in v Mikulov (Nikolsburg) na Moravskem. V Brnski škofijski cerkvi na Petrovem griču so hranili do leta 1811 dolnji konec desne roke sv. Cirila v stari srebrni posodi; in je bil na stranskem altarju sv. Cirila in Metoda javno češčen. Kosček tega lakta je bil poslan v Rejgrad (Raygern) okoli leta 1735 za novi altar v kapeli prelature. Le-ta sveti ostanek je prezasluzni historiograf Dr. Beda Dudik leta 1881 prinesel v Rim in ga je z vsemi listinami predložil svetemu očetu Leonu XIII. Ko so se papež prepričali o pristnosti dragocene svetinje, so jo izpostavili v očitno počastitev slovanskim romarjem.

Potem so razdelili častitljivo relikvijo v pet kosčkov, katerih eden je bil dne 30. septembra 1881 poslan na Velegrad, kjer so ga svečano sprejeli. Nahaja se v umetno izdelani in bogato okrašeni monstranci, katero je daroval olomuški generalni vikar Emanuel grof Potting in Persing (+ 4. Februar 1898). Besedi »Slavo: apli« (Slavorum apostoli) pod svetinjo so Leon XIII. lastnoročno zapisali. Da je bila relikvija v Rimu dne 21. julija 1881 odločena za Velegrad, kaže napis na relikviariju: »Reliquiae S. Cyrilli, Slavorum apostoli, a PP. Leone XIII. missae Velehradum. Roma XXI. VII. 1881. (Primeri J. B., Velehrad, der berühmte Wallfahrtsort in Wort und Bild. Brünn, 1898. Str. 25 in 26).

³ Primeri: Prof. R. von Eitelberger, Altchristliche Fresken in der Kirche S. Clemente zu Rom, entdeckt in

kor drugi narodi, enako imajo tudi Slovenci svoje svetišče v Rimu poleg vsesplošnega svetišča svetih apostolov Petra in Pavla. Staročastitljivi grob sv. Cirila Solunčana je Slovencem nezmoten kazáj, kje najdejo varstvo, najdejo pomoč in rešitev. K cerkvi sv. Klementa so dali papež Leon XIII. na čast svetima bratoma Cirilu in Metodu posebej okroglo kapelo prizidati ter jo bogato pozlatiti in s primernimi podobami naslikati.

Po Cirilovi smrti je Metod sam ostal za naporno apostolsko delo. Papež Hadrijan II. je v prosep svete vere med prebivalci Moravije in Panonije odločil sv. Metoda za metropolita ali nadškofa, ter je obudil in obnovil sremsko-panonsko metropolijo, katere osnovatelj je bil apostolski učenec sv. Andronik. (Rimlj. 16, 8). Tedaj se je Metod kot poslanec papežev in nadškof, prejemši apostolski blagoslov, vrnil iz Rima v Panonijo,¹ kjer je bil od dobroželjnega Kocelja sijajno sprejet; je pohitel pozneje na Moravsko, kjer je imel svoj sedež na knežnjem dvoru v Velegradu. Tu je zdaj neodmorno deloval, da utrdi ukazeljno ljudstvo v pravem spoznanju in v resnični pobožnosti. Vendar brez ovir in zadreg ni bilo njegovo pastirovanje. Saj morajo vsi, ki hočejo pobožno živeti v Kristusu Jezusu, trpeti preganjanje. (II. Tim. 3, 12). Ko se je vojeviti Svetopolk (870—894), stričnik Rastislavov, polastil moravske kneževine, je naš apostolski delavec odpotoval v Panonijo, v drugi

den Jahren 1861 und 1862. (Mittheilungen der k. k. Central-Kommission zur Erforschung und Erhaltung der Baudenkmale. Wien, 1863. Nr. 11. str. 301—308). — F. H. Kraus, Realencyklopädie der christlichen Altertümer. Freiburg im Breisgau, 1881. Vierte Lieferung. Str. 299 nsl. — Horace Marucchi, Basiliques et Eglises de Rome. Paris-Rome, 1902. Str. 287—308. — Anton de Waal, Der Rompilger. 7te Aufl. Freiburg im Breisgau, 1903. Str. 217—224. — Idem, Roma sacra. Die ewige Stadt in ihren christlichen Denkmälern und Erinnerungen alter und neuer Zeit. München, 1905.

¹ Ant. Balan, Delle relazioni fra la Chiesa Catholica e gli Slavi della Bulgaria, Bosnia, Serbia, ed Erzegovina. Roma, 1880. Str. 27. — Borowý, Cyrillus und Methodius. (Kirchenlexikon oder Encyklopädie der katholischen Theologie und ihrer Hilfswissenschaften. II. Auflage. Freiburg im Breisgau, 1884. Band III. Str. 1295—1300).

del svoje razsežne nadškofije, kjer je bil od Kocelja (+ 874) zopet spodobno sprejet. Njegov poglavitni sedež je bil tedaj Blatograd ali Moosburg, sedanji Salavar pri Blatnem jezeru.¹ Od tod je obiskoval pokrajine Panonske dežele ter je pridno učil revno ali verno ljudstvo, odvrčevaje ga od hudega in napeljevaje ga k dobremu. Tu sem spada, kar pišejo Leon XIII. v čarno krasni okrožnici: »Čudovito pa je to, da je čujoča ljubezen Metodova, prestopivši moravske meje, kakor je bila, ko je še Ciril živel, dosegla Hrvate in Srbe, tako zdaj objela Panonce, katerih kneza, Kocelja po imenu, je v katoliški veri podučil in v dolžnosti ohranil; pa je objela Bolgare, ki jih je potrdil v krščanstvu obenem z njih kraljem Borisom, objela Dalmatince, ki jim je delil nebeške darove in se je teh z njimi udeleževal, objela Korotance, kjer se je zelo trudil, da bi jih pripravil k spoznanju in češčenju enega pravega Boga«. Toda kmalu so nastopili hudi časi za glasitelja pravice (II. Petr. 2, 5); nestrpneži so ga jeli namreč dolžiti, da krati drugih last in posest, da opravlja službo v necerkvenem jeziku, da raznaša krive nauke, da moti red in mir cerkveni. Papež Janez VIII. (872—882) se je ročno potegnil zanj in ga je nadlog rešil. Napolil je leta 873 posebnega poslanca, jakinskega škofa Pavla, da zagovarja in brani sv. Metoda pred sovražnimi napadi. Sveti oče se je krepko zavzel za zvestega svojega sina in ga je otel preganjanja.

Svetopolk, najsilnejši vladar svoje dobe, se je vnovič spoprijaznil z Metodom tako, da se je smel že sivolasi nadpastir vrniti nazaj v Moravijo, za katere blagostan mu je vsa duša gorela in kipela. Po mnenju večkaterih zgodovinarjev je leta 878 ali 879 češki vojvoda Bořivoj s svojo soprogo Ljudmilo prišel v Velegrad na dvor moravskega kneza Svetopolka, ki je imel sestro Bořivojevo za ženo. Pri tem veselem obisku ga je sv. Metod pridobil za krščansko vero, da je bilo z njim vred in z njegovo ženo Ljudmilo, prvo češko svetnico, krščenih še mnogo čeških velikašev. Toda trajnega

¹ Dav. Terstenjak, O prvem stolnem mestu Metodovem. (Zlati vek. V Ljubljani, 1863. Str. 49—58).

miru v svojem apostolskem delovanju ni imel veleslavni cerkveni knez. Novi nemiri so ga primorali, drugokrat potovati v Rim.¹ Papež Janez VIII. je leta 880 sklical cerkveni zbor, pred katerim je sv. Metod pale dokazal svojo pravovernost, je opravičil svoje dejanje in nehanje tako gladko, da ga je papež pohvalil ter zopet potrdil za moravsko-panonskega nadškofa, in ga je v pismu do kneza Svetopolka imenoval častitljivega moža, ki se je v vseh poglavjih verskega nauka vselej zlagal z edinopravo Cerkvijo rimsko in je zmemrom učil, kar uči sveto Pismo in kar učijo cerkveni očetje.²

Okrepljen in ožarjen se vrne požrtvovalni nadpastir iz Rima med svojo ljubljeno duhovno čredo, in dela za njeno blaginjo z novo vnemo. Zdaj so mu postali dnevi mirnejši in veselejši. Mogel je brez ovir in napotkov svojo višepastirsko službo izvrševati po široširni Panoniji in Moraviji. To dobo imajo pač v mislih Leon XIII., ko tako lepo pišejo v svoji podučni okrožnici: »V kratkem je dosegel Metod, da se je evangeljska luč vpeljala na Poljsko, kamor je prišel čez sredo Galicije, in v Lvovu je postavil škofovski sedež. Od tod je šel, kakor so nekateri sporočili, na Rusko samo in je ustanovil tam Kijevsko škofovsko stolico. S temi gotovo nevenljivimi lavorikami se je vrnil k svojim ljudem na Moravsko, kjer si je sam, ko je začutil, da se mu bliža smrt, določil naslednika.«

Cvetno nedeljo leta 885 je osiveli višeduhovnik še služil slovesno sveto mašo, je genljivo nagovoril vse pričujoče in jim je naznanil čas svoje smrti. Čez tri dni, to je veliki vtorek 6. aprila 885, je mirno v Gospodu zaspal v svoji prestolnici na Velegradu. Ob smrti sv. Cirila je

¹ T. Lempl S. J., Kritične beležke o potovanjih sv. Metoda v Rim. (Voditelj v bogoslovnih vedah. V Mariboru, 1900. Str. 255 nsl).

² Dr. Fr. Rački, Viek i djelovanje ss. Cyrilla i Methoda slovjenskih apostolov. Zagreb, 1857. Zv. II. 1859. str. 332. — Dr. Fr. Pastrnek, op. cit. str. 256. — Papež Janez VIII. je že poprej in sicer v listu do pasavskega škofa Hermanricha imenoval Metoda: sanctissimum confratrem nostrum, svojega presvetega brata. (Dr. Fr. Pastrnek, op. cit. str. 252).

papeževal Hadrijan II., ob smrti sv. Metoda pa Hadrijan III. (884 do 17. septembra 885). Že umirajoč je dobri nadpastir še milo opominjal svoje ljube spremljevalce, da naj ostanejo trdni v veri; pa da naj bodo složni ter naj varujejo svoje, ne da bi motili tujega, in naj ne storijo nikdar komu kaj žalega. Z veliko častjo in še z večjo žalostjo je bil mnogoslavni metropolit pokopan v Velegradu, in sicer so v veliki sinodalni ali zborovalni cerkvi na levi strani za altarjem Marije Bogorodnice vložili krsto v debeli zid. Grob sv. Metoda se nahaja na Velegradu in ne kje drugde, postavim v Rimu, kakor trdi neki njegov življenjepisec, rekoč: »Resnica je, da tam v Rimu zraven svojega brata Cirila v cerkvi sv. Klementa počiva.« Ali kakor misli drug pisatelj, govoreč: »V visoki starosti poln zaslug v Rimu mirno v Gospodu zaspil 1. 910, kder poleg svojega brata Cirila v cerkvi sv. Klementa počiva.«¹ Ne, pepel Metodov

¹ Učeni slavist Jernej Kopitar je izrekel čudno misel, da je sv. Metod škofoval, umrl in pokopan leži morda celo v Mariboru ob Dravi. Stvar je ta-le. V grško pisani legendi o bolgarskem nadškofu Klementu stojita stavka: „Methodius . . . Archiepiscopus Moravi (Μωράβου) creatus.“ In pozneje: „Methodium . . . Episcopum Moravi Panoniae (Μωράβου της Πανονίας) consecrat“ (scil. papa). Primeri Pastrnek, op. cit. pag. 278 in 279.

Kopitar ni vzel ali tolmačil izraza Moravi, Μωράβου, za ime dežele, nego mesta, ter je sodil, da je mesto Moravum ali Moseburg ali Mahrburg. „Quid, si ipsa civitas Μωράβους biographi graeci s. Clementis aut eadem fuerit, quae noviter Moseburgh vocabatur, a Privina an. 850 . . . extracta in nemore et palude Salae fluminis, aut vel Marburg ad Dravum, qui certe locus et ipse Privinae parebat successorique Hezilioni?“

V kratki bolgarski legendi, ki jo je Konstantin Kalajdovič priobčil v knjigi o Ivanu, eksarhu bolgarskem, stoji pisano: „Methodium obiisse in Moravia et sepultum esse in magna Moravi ecclesia ad laevum parietem post altare S. Deiparae.“ Vides, poudarja Kopitar, hic et a Bulgaro sat liquido indigitari Moravi civitatem, non regionem, prout idem et graecus biographus facit. Nos iam supra insinuavimus: aut in Moseburg aut in Mahrburg quaerendam esse hanc civitatem Moravum. (Barth. Kopitar, Glagolita Clozianus, id est Codicis Glagolitici inter suos facile antiquissimi Λετσανον. Vindobonae, 1836. Pogl. XXXIV. str. LXX. in pogl. XXXVI. str. LXXII).

počiva na Velegradu;¹ žal, da doslej niso mogli zaslediti kraja njegovega počitka, niso mogli najti njegovih svetih kostij. Dne 6. aprila leta 1885 so na Velegradu svečano ob služevali tisočletnico Metodove svete smrti. Tedaj se je prenovila tudi krasna cerkev velegrajska, posvečena Mariji Vnebovzeti.²

Solunska dobrotnika narodov sta bila in bota vedno v hvaležno-svetem spominu. Češčenje in slavljenje sv. Cirila se je pač začelo z njegovim pogrebom, kakor primerno pravijo Leon XIII. »In ko so ga psalme prepevaje spremljali po rimskem mestu, ne toliko v pogrebnem kolikor v zmagoslavnem sprevodu, je bilo videti, kakor bi bilo dajalo ljudstvo svetemu možu poskušnjo nebeškega češčenja.«

Verjetno trdi sodobni življenjepisec sv. Cirila, da so se pri grobu sv. apostola kmalu godili mnogi čudeži, in da so dali Rimljani zategadelj nad grobom slikati podobo svetnikovo ter so pustili tamkaj luč goreti.³

¹ Neki posnetek „excerptum“ iz knjižice o izpreobrnjenju Karantancev. končuje: *Methodius . . . fugatus a Karentanis partibus intravit Moraviam, ibique quiescit.* (Ginzl, *Codex z. Gesch. Cyrills und Methods und die slav. Liturgie.* 1857. Str. 68. šte. VI).

² O tej priložnosti so bili priobčeni razni spisi kakor: *Tisočletnica Metodova.* Spisal duhoven ljubljanske škofije. V Ljubljani, 1885. 8°. str. 32. — Matija Majar Ziljski, *Sveta brata Ciril in Metod, slovanska apostola.* V tisočletni spomin smrti sv. Metoda izdala in založila družba sv. Mohora. V Celovci, 1885. 8°. str. 79. — Dr. Fr. Kos, *Spomenica tisočletnice Metodove smrti.* Založila in na svetlo dala Matica slovenska. V Ljubljani, 1885. 8°. str. 174. — *Glasi katoliške družbe.* V Ljubljani, 1884. Str. 137 nsl. (Delo Metodovo). — *Isti Glasi* leta 1885. Od strani 1 do 119. — *Sad te tisočletnice je tudi: Zbornik cerkvenih govorov na slavo ss. Cirilu in Metodu.* Zbral in na svetlo dal Anton Žlogar. V Ljubljani, 1886. Vel. 8°. str. 236. — Dr. Ivan Križanič, *Zgodovina svete katoliške cerkve.* II. Zvez. Izdala in založila Družba sv. Mohora v Celovci, 1885. Str. 39 nsl. — Leta 1885 je bila med Slovenci osnovana tudi „Družba sv. Cirila in Metoda“, ki bi naj skrbela za krščansko vzgojo šolske mladeži.

³ *Cum area posuerunt eum in sepulcrum ad dexteram partem altaris in ecclesia sancti Clementis, ubi coeperunt multa miracula fieri, quae cum vidissent Romani, magis accommodaverunt se sanetimoniae eius et honori, et pieta imagine eius super sepulcrum eius, coeperunt lumen alere super eum, dies noctesque laudantes Deum, qui magnificat ita eos, qui eum celebrant.* (Legenda o Konstantinu, pogl. XVIII. Pastrnek, op. cit. str. 215).

God svetih bratov so začeli javno praznovati v Moraviji in sicer v štirinajstem veku, ko je olomuški škof Janez VII. izdal pač s papeževim potrjenjem leta 1349 poseben ukaz, češ, »da se naj v čast obeh apostolov slovanskih po celi škofiji deveti dan meseca marca slovesno, kakor se spodobi, praznuje z vrednim obhajanjem svetih božjih skrivnosti.«¹

Ni dvomiti, da je bil praznik slavnih svetih bratov kmalu vpeljan tudi po drugih škofijah dežel slovanskih in slovenskih.² Lavantinska vladikovina je slavila god teh dveh božjih prijateljev in mogočnih svojih priprošnjikov vsako leto deveti dan meseca sušca.³ »Ako pa ves slovanski svet«, pišejo

¹ *Cod. diplom. Mor. VIII. Str. 691.* (Janez Majciger, naved. delo, str. 76 in 77).

² Tiskani propriji Lavantinski, Ljubljanski in Sekovski imajo njun praznik že v prvih izdajah.

³ V starem delu Lav. škofije, ki je do leta 1788 spadal pod Gorico, se je god sv. Cirila in sv. Metoda gotovo obhajal že leta 1784 dne 9. marca. Goriški direktorij iz leta 1784 veli: „*Martius, 9. Fer. 3. Cyrilli et Methodii Ep. conf. dup. e. a. omnia pp. in libel. novis. 9 l. et com. fer. in L. et M. parit. pp. in fol. et Ev. fer. in fin. in 2. vesp. com. seq. et fer.*“ (*Kalendarium S. Metropolitanæ Ecclesiae Goritiensis . . . editum iussu et autoritate Celsissimi et Reverendissimi D. D. Rodulphi Josephi . . . e comitibus et dominis ab Edling pro anno bissextili 1784. Goritiae.* Str. 18). Lavantinski direktorij za leto 1823 je preložil zavoljo nedelje rečeno godovanje od 9. dne na 13. dan marca: „*Festum ss. Cyrilli et Methodii Ep. Ep. Ce. transf. ad 13. huius.*“ In tam stoji: „*Martius, 13. Fer. 5. St. Cyrilli et Methodii Ep. Ep. Ce. (f. 9. huj.) dup. e. a. ll. 2. N. ppr. in P. L. rel. de coi 2. lo. 9. l. hom. et com. fer. in L. et M. Sacerdotes tui. Gl. sine Cr. ult. Ev. fer. in 2. Vesp. com. seq. et fer.*“ (*Directorium Romano-Lavantium . . . pro anno Domini tertio post bissextilem 1823. Iussu et autoritate Consistorii Lavantini. Clagenfurti.* Str. 17).

Za 9. dan meseca marca je v življenju svetnikov in svetnic opisano tudi življenje in delovanja sv. Cirila in sv. Metoda. (Anton Slomšek, *Djanje svetnikov božjih.* V Gradcu, 1853. Str. 240—246. — Dr. J. Rogač, *Življenje svetnikov in svetnic božjih.* V Celovcu, 1867. Prvi del Str. 348—357). — *Drobtinice* za leto 1853. Str. IX. nsl. — *Drobtinice* za leto 1861. Str. 27 nsl. — Jožef Rozman, *Cvetje krščansko-slovenske zemlje.* V Celovcu 1857. Str. 67 nsl. — *Slovenski Prijatelj* za leto 1872. str. 42 nsl. in za leto 1881. str. 278 nsl. in 370 nsl.

Leon XIII., »odkar ljudje pomnijo, nikdar ni jenjal proslavljati Cirila in Metoda, preodlično apostolsko dvojico, spominjaje se njunih dobrot, častila ju je gotovo ne z manjšo gorečnostjo rimska Cerkev.« Papež Pij IX. so na prošnjo Olomuškega kneznadškofa Friderika kardinala Fürstenberg odločili, da se naj Ciril-Metodov svetek praznuje vsako leto dne 5. julija.¹

Leon XIII. so v svoji divni okrožnici Pijevo določbo potrdili in so blagdan sv. Cirila in sv. Metoda zapovedali za vesoljno Cerkev kot praznik dvojnega manjšega obreda. Obenem je bila oskrbljena posebna maša, in so bile odredjene lastne dnevnice, v katerih je berilo za drugo nočnico posneto iz vekovite Leonove enciklike, in v večernicah in hvalnicah te svetkovine se nahajajo vznesene misli. — Ko je pa bil blaženi Anton Marija Zaccaria (rojen 1502 v Kremoni in umrl dne 5. julija 1539 ravnatom), glasoviti ustanovitelj družbe Barnabitov ali regularnih klerikov sv. Pavla in Devic angelskih, slovesno prištet svetnikom dne 27. maja 1897, katere slovesnosti sem se sam udeležil,² in ko je bil njegov god določen za dan

¹ Povod za ta odlok je dala tisočletnica prihoda svetih apostolov med Slovane, ker je bilo njeno praznovanje na Českem, Moravskem in Slovenskem preloženo zavoljo ugodnejšega časa od 9. marca na 5. dan julija. Drugega stvarnega razloga za le-ta prenos ni najti. Pravzaprav bi naj praznovali god svetih apostolov ali dne 14. februarja, ki je dan Cirilove smrti, ali pa dne 6. aprila, ki je spominski dan Metodove ločitve od tega sveta.

² Pri tej priložnosti so bile navzočim škofom iz Vatikana poslane te-le knjige: *Compendium vitae virtutum et miraculorum nec non actorum in causa canonizationis B. Antonii Mariae Zaccaria, fundatoris Congregationis Clericorum regularium atque Virginum angelicarum, ex tabulario ss. rituum Congregationis. Romae, 1897.* — A. D. B., *Compendio della vita di s. Antonio M. Zaccaria fondatore dei Barnabiti e delle Vergini angeliche di s. Paolo.*

njegove smrti, to je 5. julija, se je moralo godovanje sv. Cirila in sv. Metoda umakniti.

Ker pa so bili prebivalci Lavantinske škofije že vajeni slaviti sveta škofa spoznovalca stalno dne 5. julija¹, sem dne 30. septembra 1901 prosil svetega očeta Leona XIII. za milostno dovoljenje, da se svetkovina sv. Cirila in sv. Metoda poviša in sleherno leto obhaja dne 5. julija; spomin sv. Antona Marije Zaccaria pa preloži na poznejši čas. Sveta kongregacija obredov je z odlokom dne 29. novembra 1901 dobrotno privoljila, da se sme god sv. Cirila in Metoda dne 5. julija praznovati po dvojnem višjem obredu,² in sopraznik sv. spoznovalca Antona M. Zaccaria pa prestaviti na deveti dan v mesecu juliju. Ta določba ostane merodajna za prihodnje čase. Zdaj pa izpolnjujmo opomin Siracidov: Hvalimo sloveče može in naše očete! Mnogo slavnega je Gospod storil nad njimi. Oni so gospodovali po svojih deželah, so bili mogočni in z modrostjo prevideni možje... Zapovedovali so tedanjemu ljudstvu in so dajali z močjo svoje modrosti ljudstvom najsvetejše nauke... Njih telesa so v miru pokopana, in njih ime živi od roda do roda. Njih modrost pripovedujejo ljudstva in njih slavo oznanjuje Cerkev. (Sir. 44, 1—4. 13—15).

Milano, 1897. — Alessandro Maria Teppa, *Vita di s. Antonio Maria Zaccaria fondatore della congregazione dei chericci regolari di s. Paolo (Barnabiti) e delle Vergini angeliche.* Edizione sesta annotata ed accresciuta. Milano, 1897. 8°. str. 315.

¹ Schlussprotokoll der Pastoral-Konferenzen, 1901. Str. 73.

² Tako so se izpolnile želje, izražene na dekanijskih konferencah. (Schlussprotokoll der Pastoral-Konferenzen 1881. Str. 15. — 1898, str. 9 — 1901, str. 74).

V Gospodu ljubljani škofljani!

Tako sem vam skrčeno in na kratko opisal vzorno življenje in plodnosno delovanje blagovernih bratov Cirila in Metoda, dveh čudovito prijetno in mogočno donečih tub svetega evangelja, dveh neumornih trudnikov v vrtu in vinogradu Gospodovem.

Pri tem ne lahkem opisovanju sem se ohrabil sam, da bom stotere in tisočere skrbi in bridkosti ter vse žalitve in napasti, ki jih je treba dandanes v svetem poklicu pretrpeti, tem voljeje prenašal. Dušnemu pastirju, zlasti nadpastirju, velja napoved Kristusova sv. Pavlu: Pokazati mu hočem, koliko bo moral trpeti za voljo mojega imena! (Dej. ap. 9, 16).

Nadalje sem živo želel, vse dušne sopastirje izpodbuditi, da bi bili v sedanjem burnem času vzgledi svojih čred iz srca. (I. Petr. 5, 3). Danes, v tej dobi laži, bogotajstva in posurovelosti, je bolj, kakor je bilo kedaj, od duhovnikov odvisno, da prisilijo svoje protivnike, da morejo čislati njih mašniški značaj in njih pastirsko delovanje, čeprav jih sicer sramotijo in obrekujejo. Pač največja dobrotá za svet so duhovniki, polni duha božjega, duhovniki, ki za apostoli sledijo v goreči ljubezni do vere in svojega poklica, v vdanosti do Cerkve, v vnemi za blagor vernikov.

Naša slavljenca sveta brata Ciril in Metod naj nas vežeta v medsebojni ljubezni in složnosti tako močno, da smo edini v vzveličavni veri in pravi Cerkvi. Ta edinost je zastava časne sreče in je poroštvo večne blaženosti. Povišujmo Cerkev, le-to božjo ustanovo in napravo složnosti, rešilnega občestva! Pri današnji žalostni razprtiji moramo ljubemu Bogu biti hvaležni, da je utemeljil ter povzdignil nad zmoto ljudi vsaj en zavod, ki neustrašno oznanjuje čisto resnico vsemu svetu, ter brani prostost vesti, štiti svobodnost človeškega roda.

In to je naloga rimskih papežev, ki so jo tudi izvrševali bodi s sijajnega trona, bodi iz ječ ali podzemeljskih grobišč, ali celo s križa. Namestniki Kristusovi in nositelji ključev nebeškega kraljevstva, kakor sv. Leon I. Veliki, sv. Gregor I.

Veliki, Nikolaj I. Veliki, Janez VIII., Gregor VII. Veliki in v najnovejšem času krepkopoljni Pij IX. in duhoviti Leon XIII. so bili najmočnejši stebri šibkim narodom. Ko bi obmolknil glas pastirja jagnjet in ovc, tedaj bi šele svet spoznal in občutno izkusil, da je nekaj zares bistvenega prenehalo v nravnem življenju. Bila bi to mračnost, ki bi napovedovala še gostejšo temo. Oklepajmo se torej nerazdružno rimskega sedeža, postavljenega na neizpodbitno skalo. Le v ladji Kristusove Cerkve se moremo vzdržati nad valovi varljivega, zalezovanj in nevarščin polnega sveta.

S svojim pričujočim listom sem dalje nameraval vas, ljube Lavantince, zavzeti za najdražjo zapuščino svetih spoznavalcev, to je, vas utrditi v veri, katero sta Solunska junaka pridigovala tako goreče, tako stanovitno, in katero nam je vsedobri Bog že nad tisoč let ohranil. V noči našega življenja je sveta vera kakor goreča svetilka. Živa, delavna vera druží. Rodovi, različni po govorici, ne morejo drug drugega mrzeti pri misli: vsi smo otroci nebeškega Očeta, vsi smo po Jezusu Kristusu odrešeni, vsi smo od sv. Duha posvečeni, vsi čakamo na domovino, v kateri bivata in kamor vabita sveta brata Ciril in Metod. Pa če že narodi raznih jezikov lahko živijo v ljubezni med seboj s pomočjo krščanske vere, kolikoveč ljudstva, sorodna in bližnja si po govorici. Toda, kdo bi bridko ne žaloval, ki pomisli vse nesreče, ki izvirajo iz tako imenovanega razkolništva? Kje teče potok solzá, ki bi oprale vse madeže tega razdvoja in razpóra, ki bi omečile trda srca od svete matere Cerkve ločenih otrok? Kje se kupi zdravilni balzam, ki bi zacelil globokó rano, po krivoverstvu in razkolu vsekano sveti katoliški Cerkvi? Kdaj se bodo zbrali pod bandero Kristusovo od svete katoliške Cerkve ločeni narodi? Kar je nemogoče pri ljudeh, je mogoče pri Bogu. (Luk. 18, 27).

Zato pa prav iskreno želim, da bi na novo oživelá bratovščina sv. Cirila in sv. Metoda, ki je bila od papeža Pija IX. dne 12. maja 1852 potrjena, z obilnimi odpustki oblagodarjena, in v naši škofiji vpeljana s hvalevrednim namenom, da bi njeni udje pridno in zbrano molili za izpre-

obrnjenje nevercev, krivovercev in pa za združitve razkolnikov.¹ Zares, mi moramo moliti, da se odpadli bližajo Cerkvi in ž njo združijo odkritosrčno. Sicer je pa tudi vsega pozora in pomislika vredno, da je usodna shizma po svojem imenu in značaju, po svojem izviru in početku delo Grkov, ki so dobršen del drugih narodov potegnili v isto nesrečo. Neskončno usmiljeni Bog blagoslovi Grke, da se rešijo razkola in njegovih strašnih nasledkov. Pa drugi narodi bi naj ne želi, česar niso sejali. Zdaj gotovo ni čas prepira, marveč je doba zedinjenja, zblíževanja, je doba dejanske ljubezni. Pač nedvomno najiskrenejši in najodkritosrčnejši pospeševatelj pomirbe izhoda z zahodom, Leon XIII., opominjajo v svoji preizvrstni okrožnici, rekoč: »Naj se sploh prosi in kliče k svetima Cirilu in Metodu, naj po milosti, ki jo imata pri Bogu, po vseh jutrovih deželah varujeta krščanstvo ter naj izprosita katoličanom stanovitnost, odcepljenim pa voljo, v edinstvo stopiti s pravo Cerkvijo.« Na škofijskem zboru, sklicanem leta 1903, je 220 sinodalcev obljubilo, skrbeti za to, da se bode po vseh župnijah vsako soboto ob devetih zvonilo z velikim zvonom v znamenje, da naj verniki molijo za ohranitev edinosti v sveti veri.² V srcu se radujem, ko slišim, da se storjena zaobljuba povsodi prav zvesto izpolnjuje. Zaprisega svetega pevca bodi zaprisega tudi vsakega Lavantinca: Svoje obljube bom Gospodu opravljal vpričo vsega njegovega ljudstva! (Ps. 115, 9).

Kako rajaska radost in sladkost bi pač zavla-

¹ Verordnungsblatt, St. Andrä vom 18. Juni 1852. Nr. 950/4, odstavek I. — Zgodnja Danica je od leta 1852 naprej prinašala rajnega knezoškofa Antona Martina Slomškega jedrna poročila o razširu in uspehu bratovščine sv. Cirila in sv. Metoda. — J. Marn, Dve vojski. A. Bratovščina ss. Cirila in Metoda. B. Bratovščina ss. Hermagora in Fortunata. (Zlati vek. Str. 230—237). — Matija Majar Ziljski, Krščanska beseda za bratovščino sv. Cirila in Metoda (iz Drobtinic leta 1867). Str. 76—79 v knjigi: Sveta brata, Ciril in Metod. V Celoveu, 1875. — Ivan Skuhala, O življenju in bratovščini sv. Cirila in Metoda. (Zbornik cerkvenih govorov na slavo ss. Cirilu in Metodu. Str. 65—69).

² Ecclesiae Lav. Synodus dioecisana anno Domini 1903 coadunata. Marburgi, 1904. Str. 903—906.

dala, ko bi se vrnili v naročje matere Cerkve vsi, ki so ločeni od nje ali po krivoverju ali po razkolu, in bi postal en hlev in en pastir! Kako srečni, nedopovedno srečni bi bili, ko bi smeli klicati, kakor so očetje vesoljnega zbora Florentinskega veselo klicali, ko je bila dne 5. julija 1439, žal le začasno, sklenjena zveza: »Veselite se nebesa! Zemlja se raduj! Podrta je stena, ki je zapadno Cerkev ločila od izhodne. Sprava in edinost sta se zopet povrnila. Po dolgotrajni megli žalosti in po črni strašni temi razpora je zasijalo vsem jasno solnce zaželjene edinosti.«

Upam, da bo pristojno in koristno, če še naposled omenim podobo naših dveh apostolov, kakor jo navadno nahajamo po knjigah, po cerkvah, kapelah in domačih hišah. Sredi med bratoma stoji kraljevo znamenje, vzveličanski križ, katerega se blagovestnika zvesto držita. Saj sta s križem v rokah nastopila križev pot svojega poslanstva, pa sta ga nesla med sinove slovanske, sta ga zasadila v njih zemljo in sta le za njegovo slavo in zmago delovala, ter sta se le v njem in v ničemer drugem, kakor prava dva sveta Pavla potovalca, proslavljala. Križ čez križ, trpljenje na trpljenje, je bil njun delež. V križu pa sta našla tudi premoč in tolažbo v vseh tugah in mukah. Križanega Jezusa sta se trdno oklepala, dobro vedoča, da ni drugega imena pod nebom danega ljudem, po katerem bi se vzveličali. (Dej. ap. 4, 12).

Na desnem od križa stoji sv. Metod v nadškofovski obleki s palijem preko ram, z desnico blagoslovljajoč in v levici držeč podobo, ki predstavlja poslednjo sodbo. Spominja nas povesti, da je bil Metod s pretresljivo sliko sodnjega dneva izpreobrnil bolgarskega kneza Borisa, ki se je po krstu imenoval Mihael. Obenem nas opominja, da častimo svete podobe, pa da jih rabimo v svojih stanovanjih in neprimerne odstranimo. — Na levem od križa stoji v meniški, semtrtje tudi v škofovski obleki ¹ sv. Ciril, z desnico držeč križ

¹ Stara, v spodnji baziliki sv. Klementa v Rimu najdena slika predstavlja Cirila s palijem, z znamenjem nadškofovske časti in oblasti. (Domin. Bartolini, op. cit. Str. 51 sqq).

in v levici noseč knjigo, ker je iznašel glagolske črke in je mnogotere svetopisemske in razne bogoslužne knjige preložil na staroslovenski jezik. To Cirilovo znamenje nas uči, da imejmo sveto Pismo in nabožne, dobre knjige v časti, in jih berimo radi, slabih se pa ogiblujemo kakor kuge in strupa. V tem oziru vam toplo priporočam vrlo družbo sv. Mohorja, katere člani dobivajo vsako leto za pičlo plačilo šest zlatih knjig in se udeležujejo še mnogih odpustkov. Kakor so bile Izraelcem svete bukve, ki so jih imeli v rokah, v tolažbo (I. Mak. 12, 9), enako najdejo kristjani pomoč in tolažbo v svetih, dobrih knjigah.

Zato še enkrat ponovim, ne berimo slabih knjig, to je takih, ki našo sveto Cerkev v njenih naukih in napravah, v njenih osebah, zakramentih in obredih, v njenih zapovedih in zakonih napadajo, sramotijo in smešijo. Prepoved, brati take spise, je tako stara, kakor naša Cerkev. Ko je sv. Pavel po svojih pridigah v Efežu izpreobrnil mnogo judov in paganov, je terjal, da bi izpreobrnenjenci stanovitni ostali v sveti veri in v krščanskem življenju, naj odstranijo slabe knjige, kar so tudi nemudoma storili. In od te dobe je naša preskrbna mati Cerkev neštetokrat prepovedala branje slabih knjig. Sveti Tridentinski zbor je v tem oziru izdal deset pravil, izmed katerih se glasi sedmo tako-le: »Knjige, v katerih nalašč pišejo, pripovedujejo ali učijo umazane ali nenravne reči, so celoma prepovedane, ker se je ozirati ne le na vero, temveč tudi na nramnost — to je krščansko mišljenje in življenje — ki se po branju takih knjig lahko spridi, in tiste, ki imajo take knjige, naj škofje ostro kaznujejo.«

Te določbe so vnovič potrdili Leon XIII. v svoji temeljni odločbi *Officiorum ac munerum* z dne 25. januarja 1897.¹

Kristjani predragi, če bote očetovske nauke in opomine, dobrohotne nasvete in svarila, dane vam v predstojećem pismu, verno in vestno izpolnjevali, potem smete, amen vam povem, pričakovati tukajšnje dobre sreče in tamkajšnje rajske blaženosti. Sama sveta Solunčana vam velita, kar je velel sv. Pavel nekdanj njunim rojakom, rekoč: Bratje, prosimo vas in opominjamo v Gospodu Jezusu, da, kakor ste od nas prejeli, kako da vam gre živeti in Bogu dopasti, tako tudi živite! Saj veste, kakšne zapovedi sem vam dal v Gospodu Jezusu. To namreč je volja božja: **vaše posvečenje**. (I. Tes. 4, 1—3).

Če si bote po tem uku prizadevali za vedno večjo krščansko popolnost, potem se bodo na priprošnjo in pripomoč sv. Cirila in sv. Metoda, ki sta kakor Onija in Jeremija prijatelja bratov in veliko molita za ljudstvo (II. Mak. 15, 14), izpolnile nad vami besede, ki jih je pisal preslavni Pavel Solunčanom in s katerimi bodi sklenjen tudi moj letošnji postni pastirski list: Gospod pa miru vam bode dal mir na vseh krajih. Gospod bo z vami. Milost našega Gospoda Jezusa Kristusa bo z vami vsemi. (II. Tes. 3, 16. 18). Amen.

¹ Gesta et statuta Synodi dioecesis. anno Domini 1896 celebratae. Marburgi, 1897. Str. 237—258. — Jos. Hilgers S. J., Der Index der verbotenen Bücher. Freiburg im Breisgau, 1904. 8°. XXI + 638 strani.

V Mariboru, na god sv. Cirila Aleksandrijskega, škofa, spoznovalca in cerkvenega učenika, dne 9. februarja 1906.

† **Mihael,**

knezoškof.

Opomba. Predstoječi pastirski list (se ve brez podčrtanih opomb, ki so sestavljene le bolj v prid duhovnikom) naj dušni pastirji berejo vernikom s pridržnice v nedeljo petdesetnico (kvinkvagesimo) ter prvo, drugo in tretjo postno nedeljo!

Postna postava za leto 1906.

Z ozirom na razinere sedanjega časa podelim vam, predragi v Gospodu, s posebnim privoljenjem svetega očeta rimskega papeža z dne 8. junija 1899, za tekoče leto te-le olajšave zastran postne zapovedi:

I. Dnevi, ob katerih je zapovedano, v jedi si pritržati in obenem zdržati se mesenih jedi, torej popolni ali ostri postni dnevi so ti-le:

1. pepelnica in trije poslednji dnevi velikega tedna;
2. petki štiridesetdanskega posta in adventnega časa;
3. srede in petki kvatrnih tednov;
4. bilja ali dan pred Duhovim (Binkoštni) in pred Božičem.

II. Dnevi, ob katerih je sicer dovoljeno meso uživati, toda le enkrat na dan se nasititi, na večer pa le kaj malega zaužiti, so naslednji:

1. vsi dnevi štiridesetdanskega posta razen nedelj (med temi so, kakor že zgoraj I. 1., 2. in 3. omenjeno, pepelnica, kvatrna sredo, petki in poslednji trije dnevi velikega tedna popolni ali ostri postni dnevi);
2. srede svetega adventnega časa (kvatrna sredo je oster post. I. 3);
3. sobote štirih kvatrnih tednov;
4. bilje ali dnevi pred prazniki sv. apostolov Petra in Pavla, vnebovzvetja device Marije, vseh Svetnikov in-brezmadežnega spočetja Marijinega.

III. Dnevi, ob katerih je prepovedano le zauživanje mesa, pa je dovoljeno, večkrat na dan se nasititi, so:

vsi ostali petki celega leta.

IV. Kar zadevlje olajšavo zapovedi, zdržati se mesenih jedi, velja nastopna določba, in sicer:

1. Za vso škofijo: Kadar pride zapovedan praznik na dan, ob katerem je prepovedano zauživanje mesa (na primer na petek), se sme ta dan uživati meso, ne da bi bila dolžnost, zato se drugi dan zdržati mesa.

2. Le za posamezne kraje: Kjer se ob petkih ali drugih takih dnevih, ob katerih je prepovedano jesti meso, vrši sejem in se shaja mnogo ljudstva, tam je dovoljeno, ta sejmski dan uživati meso. To dovoljenje

velja pa le za kraj, v katerem je sejem, torej ne za druge kraje (trge, vasi), ki morda spadajo še k tisti župniji.

3. Za posamezne osebe dovoljujem sledeče:

a) vse dni med letom, izvzemši pepelnico, zadnje tri dni velikega tedna ter bilji pred Duhovim in pred Božičem, smejo uživati mesene jedi:

delavci v rudokopih in v tovarnah ali fabrikah; popotniki, ki obedujejo v gostilnah in krčmah; tudi drugi, ki na pr. v mestih, trgih in podrugod hodijo v gostilne na hrano.

b) Vse dni, izvzemši le veliki petek, smejo zauživati mesene jedi:

kondukterji ali sprevodniki na železnicah; tisti, ki potujejo z železnico in morajo obedovati po gostilnah železniških postaj;

bolniki v toplicah, na slatinah ali v drugih zdravilstvenih zavodih, s svojimi domačimi in strežniki vred. Ta olajšava pa ne velja za nje, ki le za kratek čas ali zaradi razveseljevanja obiskujejo zdravilišča ali toplice.

c) Vse dni med letom brez izjeme smejo mesene jedi uživati:

taki reveži, ki si vsled velikega siromaštva ne morejo izbirati v jedih in so prisiljeni jesti, karkoli se jim podari; ako pa dobijo za miloščino postne jedi, ne smejo uživati mesa;

nadalje osebe, katere in dokler morajo (na pr. hlapci ali dekle) prebivati pri takih ljudeh, ki jim ne dajo postnih jedi; skrbijo pa naj, da se, ako le mogoče, vsaj veliki petek zdržijo uživanja mesa.

V. Ob vseh postnih dneh, bodisi mesojeja prepovedana ali ne, se dovoljuje uživanje mlečnih in jajčnih jedi ter raba mesene začimbe (ali špeha) ne le pri obedu, temveč tudi na večer pri malem zaužitku.

VI. Ob vseh postnih dneh med letom (t. j. ob takih dneh, ob katerih je prepovedano, več kakor enkrat se nasititi, bodisi uživanje mesa prepovedano ali ne) in v štiridesetdanskem postu tudi ob nedeljah, je ostro prepovedano, pri enem in istem obedu uživati ribe in meso. To velja tudi za tiste, kateri vsled starosti, bolezni, težkega dela itd. niso dolžni se postiti.

VII. Slednjič je treba pomniti še to-le:

a) Vsi, ki uživajo meso ob polajšanih dneh, morajo vsak takovšen dan, kakor tudi ob vseh sobotah med letom pobožno in v duhu pokore moliti trikrat „Oče naš“ in trikrat „Češčena Marija“ in na koncu apostolsko vero v čast bridkemu trpljenju našega Gospoda Jezusa Kristusa. Kjer je več ljudi pri mizi, se naj ta molitev opravlja na glas in skupaj.

Posebno še v Gospodu opominjam vse vernike, da si naj prizadevljejo po svojih močeh, to od svetega očeta dovoljeno olajšavo postne zapovedi nadomeščati z drugimi pobožnimi deli, zlasti s tem, da obilneje opravljajo dobra dela krščanskega usmiljenja in podpirajo ubožce in reveže.

b) Bolnikom za nekoliko časa še bolj olajšati post, so pooblaščen dušni pastirji in izpovedniki. Kdor pa želi za dalje časa ali za vselej oproščen biti postne postave, se mora obrniti do Mene s prošnjo, ki jo naj podpirajo polnoveljavni razlogi.

c) Svetni in redovni duhovniki, bogoslovci in gojenci

dijaškega semenišča, cerkvene družine in cerkveni zavodi obojega spola pa se morajo odlikovati po ostrejšem izpolnjevanju postne zapovedi; zato se naj ob postnih dneh, ob katerih je uživanje mesa svetnim ljudem dovoljeno ob poldne in na večer, zadržujejo mesa na večer pri malem zaužitku.

Končno še poudarjam posebej, da se čas za opravljanje svete velikonočne izpovedi in za prejem svetega velikonočnega obhajila začne z 2. postno nedeljo (Reminiscere) in se konča s 4. nedeljo po veliki noči (Cantate). Spominjam vas tudi starodavne cerkvene določbe, da sveto velikonočno obhajilo, ako mogoče, prejmete v domači župnijski cerkvi. Vrhutega vas še opozarjam, da so od 1. adventne nedelje do praznika sv. treh Kraljev, in od pepelnične srede do 1. nedelje po veliki noči prepovedane javne gostije in veselice.

Milost svetega Duha bodi z vami, da bote mogli v duhu ljubezni, pokorščine in zatajevanja samega sebe vestno izpolnjevati postno postavo. Ki pa bodo izpolnjevali to pravilo, mir črez nje in usmiljenje! (Gal. 6, 16).

V Mariboru, na praznik svete familije Jezus, Marija, Jožef, dne 21. januarja 1906.

† **Mihael,**

knez in škof.

Opomba. Postna postava se naj vernikom oznani v nedeljo petdesetnico ali kvinkvakezimo. Med letom pa se še naj vsaki post posebič oznani poprejšnjo nedeljo.

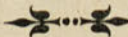
18.

Fastenhirtenschreiben samt Fastenmandat für das Jahr 1906.

Michael,

durch Gottes Gnade und Barmherzigkeit Fürstbischof von Lavant,
Thronassistent Seiner Heiligkeit, Seiner kais. und königl. Apostolischen Majestät Geheimer Rat,
Großkreuz des kaiserlich-österreichischen Franz Joseph-Ordens, Doktor der heiligen Theologie,
entbietet

dem hochwürdigen Klerus und allen Gläubigen seiner Diözese:
**Gruß, Segen und alles Gute von Gott dem Vater und dem Sohne
in Gemeinschaft des Heiligen Geistes!**

In ewigem Gedächtnisse bleibt
der Gerechte. (Ps. 111, 7).

Im Herrn geliebte Diözesanen!

Gine denkwürdige Jubelfeier wurde anfangs Juni des vorigen Jahres in der altherwürdigen Stadt Fulda abgehalten. Es war die Festfeier des 1150sten Todestages des großen Apostels von Deutschland, des hl. Bonifatius.

Der hochwürdigste Herr Bischof von Fulda, Adalbert Eibert, lud mit freundlichem Schreiben vom 28. Dezember 1904 auch mich ein zu der kirchlichen und weltlichen Feier des 1150jährigen Bonifatius-Jubiläums, das vom 4. bis 11. Juni 1905 im hohen Dome zu Fulda begangen ward. Für die

gütige Einladung, der ich aber zu meinem tiefen Leidwesen ob der Fülle der Standespflichten nicht Folge leisten konnte, stattete ich mit dem ergebenen Schreiben, vom 11. Februar 1905 meinen verbindlichsten Dank ab.

Der Verlauf der hehren Gedächtnisfeier war ein möglichst glänzender und erinnerte lebhaft an das vor fünfzig Jahren festlich begangene 1100jährige Jubiläum des hl. Erzbischofs und glorreichen Märtyrers. Sonntag am 4. Juni 1905 nahm die ersehnte Gedenkfeier des Todestages des erhabenen Apostels von Deutschland in festlichster Weise ihren Anfang. Fulda, die Lieblingsstiftung und Ruhestätte des großen Heiligen, prangte im schönsten Festschmucke.

Um zehn Uhr fand im prachtvoll geschmückten Dome der Festgottesdienst mit Predigt statt, bei dem

alle Behörden vertreten waren, und zu dem der gläubigfromme Adel, die katholische Studentenschaft und eine so große Menge von Gläubigen erschienen, daß die geräumige Domkirche (nach dem Muster der Peterskirche in Rom von 1706 bis 1722 erbaut) sie nicht alle fassen konnte, und deshalb unter freiem Himmel auf dem Domplatze ein zweiter Gottesdienst gehalten werden mußte.

Nachmittags fand unter feierlichem Glockengeläute und andauernden Salutschüssen die großartige Festprozession mit den Reliquien des gefeierten Glaubensboten statt, woran sich drei Kardinäle, gegen dreißig Bischöfe und Prälaten und Hunderte von Geistlichen, ferner die städtischen Behörden, der hohe Adel, die katholischen Studentenverbindungen mit ihren Bannern beteiligten. Der lange Festzug machte auf alle Teilnehmer und Zuschauer einen überwältigenden Eindruck. Abends ward im großen Stadtssaale die erhebende Festversammlung abgehalten.

Auch alle übrigen während der Oktave vom 4. bis 11. Juni stattgefundenen Festlichkeiten, wie das am 5. Juni, dem Todestage des Verherrlichten, zelebrierte Pontifikalamt mit Festpredigt, die Festversammlung des so segensreich wirkenden Bonifatiusvereines, die Andacht der Teilnehmer an der bischöflichen Konferenz am 7. Juni in der St. Bonifatiusgruft, und insbesondere die Schlußfeier mit Te Deum, Sonntag den 11. Juni, nahmen einen unerwartet guten Verlauf. Während der ganzen Festoktave wallten zahlreiche Prozessionen beherzter Katholiken zur Grabesgruft des gloriwürdigen Blutzeugen.

Indes, was bestimmte Bischöfe, Priester und Laien zur Abhaltung der so herrlich verlaufenen Jubelfeier? Ihre dankbare Liebe zu dem von Gott gesandten Apostel, der ihren Voreltern das unschätzbare Gut des christkatholischen Glaubens gebracht hat. Sie wollten ihrem mächtigen Schutz- und Schirmpatron den gebührenden Tribut der Verehrung und des Dankes zollen, sich am Grabe ihres Glaubensvaters stärken und begeistern für das Leben nach dem heiligen Glauben, und auch das Gelöbniß der Treue und des Gehorsams gegen die eine, heilige, katholische und apostolische Kirche und gegen ihr sichtbares Oberhaupt, den römischen Papst, frei und offen erneuern.

Gewiß, heute tut es allenthalben not, daß St. Bonifatius, der mächtige Herold des Glaubens, der siegreiche Held der Gottes- und Nächstenliebe, der treue Diener der heiligen katholischen Kirche, der bewundernswerte Streiter und Obfieger im Blutkampfe eifrig verehrt und fleißig nachgeahmt werde.

Zu diesem Zwecke und in diesem Sinne will ich in meinem diesjährigen Fastenhirtenschreiben unter Gottes gnädigem Beistande über diesen tat- und tugendkräftigen Gottesmann handeln, fest überzeugt und zuversichtlich hoffend, daß es recht zeitgemäß und meinen lieben Diözesanen ersprießlich sein wird, über das apostolische Leben und Wirken des glorreichen Märtyrers für die Ehre Gottes und das Heil unsterblicher Seelen näher unterrichtet zu werden.

Heiliger Bonifatius, bitte für uns!

Geliebte im Herrn!

Se kühner und verwegener vielerorts gearbeitet wird, um die christkatholische Glaubens- und Sittenlehre zu beseitigen, um so unterschiedener und begeisterter müssen wir für die Sache Gottes und für unser ewiges Seelenheil ein-

treten. Je lauter der Hölle Ruf erschallt: los von Jesus Christus und seiner heiligen Kirche, desto nachhaltiger müssen wir jene christlichen Helden ehren und nachahmen, die für das Reich Gottes auf Erden, für die heilige katholische Kirche gebetet, gearbeitet und geblutet haben. Und unter diesen Vorkämpfern der Reinheit des Glaubens und der Einheit der Kirche

ragt St. Bonifatius, Deutschlands größter Apostel, besonders hervor. Die unvergleichliche Größe dieses begeisterten Glaubenslehrers und heldenmütigen Blutzengen möge die nachfolgende Beschreibung seines Wandelns und Wirkens einigermaßen beleuchten.

Unser berühmter Glaubensbekenner stammte von vornehmen angelsächsischen Eltern ab, war zu Kirton in England um das Jahr 680 geboren und erhielt bei der Taufe den ansprechenden Namen Winfried, das ist Friedensspender. Später ward er Bonifatius genannt, und ist zumeist nur unter diesem Ehrentitel, der da Wohltäter oder Heilsverkünder bedeutet, in der Geschichte bekannt.¹ Mitten im Glanze hohen Adels und im Überflusse irdischer Güter fühlte sich Winfried schon in zartester Kindheit nicht so wohl von irdischer Hoheit angezogen, wie vom Sinnen und Trachten nach überirdischen, göttlichen Dingen gehoben. Wenn Missionäre, Priester oder Mönche sein Vaterhaus besuchten, da lauschte der begabte Knabe aufmerksam den frommen Gesprächen zu und prägte sie tief seinem empfänglichen Gemüthe ein. So erblühte frühzeitig im Herzen des unschuldsvollen Kindes lebendiger Glaube und innige Gottesfurcht.

Allem Glanz irdischer Güter abhold, wünschte Winfried nichts sehnlicher, als sein Leben dem Dienste des Königs der Welten zu weihen. Als sein Vater von einer schweren Krankheit genas, worin er den Finger Gottes hinsichtlich der Standeswahl seines geliebten Sohnes erkannte, schickte er denselben in das Kloster Exeter, wo sich der Überglückliche mit allem Eifer dem Lernen und dem Tugendüben hingab.

Zwecks höherer Ausbildung in den Wissenschaften und im Tugendleben ward der strebsame Jüngling in das berühmte Kloster Nutcel gesendet, dessen

¹ Über die Schreibart und die Bedeutung dieses Eigennamens ist vielfach gestritten worden. Die Ableitung von bonum facere ergibt die Schreibweise Bonifacius, Guttäter; jene von bonum satum rechtfertigt Bonifatius, Glückbringer. Viele meinen aber, daß der Name von bonum fari herzuleiten sei und Heilsbote bedeute; Bonifatius sei nur der Klostername Winfrieds und nur dessen Latinisierung: Wienfried = Bonifatius = Friedensverkünder. Unter dem letzteren Namen soll der Heilige in Rom die Bischofsweihe erhalten haben. (Über die Schreibart Bonifatius siehe Will, Histor. politische Blätter. Band 78. S. 326 ff; und in Histor. Jahrb. des Görres-Bereines. I. 1880. S. 256 ff).

tüchtiger Abt Winbert einen großen Kreis gelehrter und frommer Männer um sich sammelte. In dieser Klosterschule machte Winfried solche Fortschritte in den behandelten Wissenschaften, daß ihn seine Mitbrüder anstauten und bewunderten. Desgleichen glänzte er durch gewissenhafte Beobachtung der Ordensregel, durch auferbauliches Beten und Betrachten, zumal aber durch fleißiges Lesen der Heiligen Schrift.

Im Jahre 710 wurde der treugehorsame Sohn des hl. Vater Benediktus zum Priester geweiht, wodurch sich seine opferwillige Liebe zu Gott und dem Nächsten noch vermehrte und steigerte. Ob seiner tiefen Weisheit und mustergiltigen Sittsamkeit standen ihm glänzende Ehrenstellen in Aussicht; allein der von christlicher Demut erfüllte Mönch strebte nicht nach eitlen Ehren und nach vergänglichen Gütern, sondern nur nach der Verherrlichung Gottes und nach der Gewinnung unsterblicher Seelen. Erfasst von der Glut göttlicher Liebe, beschloß er, sein ferneres Leben ganz der Rettung der Heiden durch Verkündigung der frohen Botschaft vom Reiche Gottes zu widmen.

Nachdem der jugendliche Mönch von seinen Ordensobern die Erlaubnis zur Ausführung seines edlen Vorhabens erhalten hatte, reiste er in Begleitung würdiger Ordensbrüder im Jahre 716 nach Friesland, wo er den heidnischen Bewohnern das Evangelium mit heiligem Eifer predigte. Er konnte jedoch keine durchschlagenden Erfolge erzielen, da der Friesenkönig Radbod mit dem Frankenfürsten Karl Martell Krieg führte und die Christen als vermeintliche Friedensstörer tödtlich haßte. Als alle Bemühungen Winfrieds an dem Starrsinne des kriegerischen Königs und an der Furcht des Volkes vor Verfolgung scheiterten, kehrte der hartgeprüfte, aber nicht verzagte Glaubensbote in seine stille Klosterzelle zurück, mit dem festen Entschlusse, bei gelegenerer Zeit sein Apostolat im heidnischen Friesland wieder aufzunehmen.

Wie einst der hl. Benediktinerabt Augustinus, der große Apostel Britanniens, vom Papste Gregor I. dem Großen (590—604) die Sendung zur Bekehrung der heidnischen Angelsachsen erhielt und sein Missionswerk glücklich vollendete, indem Angelsachsen bald ein christliches Land und Canterbury der oberste bischöfliche Sitz geworden ist, ähnlich wünschte auch Winfried vom Vater der Christenheit die Vollmacht und

den Segen für sein Apostolat unter den Heiden zu erhalten. Darum zog es ihn nach der Metropole des Reiches Christi auf Erden, nach Rom.

Der damalige Papst Gregor II. (715—731) nahm Winfried, der mit Empfehlungsschreiben vonseiten seines Bischofs und seines Klosterabtes versehen und von einigen Gefährten begleitet war, liebevoll auf, überzeugte sich durch den öfteren Umgang mit dem angelsächsischen Mönche von dessen außerordentlicher Befähigung für das beschwerliche Missionswerk, bestärkte ihn in seinem gottgefälligen Plane und entließ ihn 719 mit einem Beglaubigungsschreiben und mit kostbaren Reliquien ausgerüstet, wie auch mit dem apostolischen Segen bereichert, in das ihm zugewiesene Missionsgebiet.

Frohen Mutes kam der apostolische Missionär nach Bayern, wo zwar das Christentum vom heiligen Rupertus und seinen Getreuen eingeführt worden war, aber durch Einschleichung verschiedener Mißbräuche arg gelitten hatte. Segensreich wirkte er zur Neubelebung des christlichen Glaubens im Bayernlande und auch im nachbärlischen Thüringen. Als er aber vernahm, daß Radbod gestorben und in Friesland der Friede hergestellt sei, reiste er zum zweitenmale in dieses Land seiner Sehnsucht, seiner größten Opfer. In Utrecht empfing ihn sein trauer Freund und Heimatsgenosse Bischof Willibrord, mit dem er eine große Menge heidnischer Friesen bekehrte, ihnen christliche Gemeinden gründete, Kirchen und Schulen baute. Als ihn Willibrord zu seinem Nachfolger im bischöflichen Amte bestimmen wollte, begab er sich eiligst nach Hessen, wo sich ihm ob seiner Herzengüte und Festigkeit, ob seiner hingebenden Liebe und Begeisterung für die gute, heilige Sache aufopferungsvolle Jünger zugesellten, ihn bei der Bekehrung der Un- und Irrgläubigen kräftig unterstützten und ihm das erste Kloster nebst Kirche Amönaburg gründen halfen.

In Ausübung seines apostolischen Amtes blieb Winfried in beständiger Verbindung mit dem römischen Stuhle, dem er eifrig über seine Wirksamkeit Bericht erstattete und sich von ihm Weisungen und Ratschläge erbat. Als Papst Gregor II. von der gesegneten Tätigkeit Winfrieds Kunde erhielt, rief er ihn nach Rom. Der seeleneifrige Missionär wurde

in der St. Peterskirche feierlich empfangen, legte am Grabe des Apostelfürsten das Glaubensbekenntnis ab und ward am Feste des heiligen Andreas, den 30. November 722, unter dem Namen Bonifatius zum Bischof geweiht.¹

Nachdem der Neugeweihte dem obersten Lehrer und Hirten der heiligen Kirche Treue und Gehorsam gelobt hatte², reiste er im Frühjahr 723 zum französischen Majordomus Karl Martell, der ihm einen Schutzbrief ausstellte. Von hier begab er sich nach Hessen. Dort bei Geismar stand eine mächtige Eiche, die dem Donnergotte (Thor) geweiht war und bei welcher diesem Götzen zahlreiche Opfer dargebracht wurden. Bonifatius, wohl überzeugt, daß mit dem Falle dieses Baumes der Aberglaube eine mächtige

¹ Einige nehmen an, daß Papst Gregor II. den bisherigen Namen Winfried in Bonifatius geändert habe. Andere aber behaupten, daß der Heilige diesen Namen schon zuvor geführt habe (Epist. 12) und ihn nun seit der Bischofsweihe als einzigen Namen behielt.

² Der Heilige schrieb eigenhändig und legte auf das Grab des hl. Petrus den ergreifenden Eidschwur, der da lautet: „Promitto ego Bonifacius, Dei gratia Episcopus, tibi, beate Petre, apostolorum princeps, Vicarioque tuo beato Gregorio Papae et successoribus eius per P.(atrem) et F. et Sp. St., Trinitatem inseparabilem, et hoc sacratissimum corpus tuum, me omnem fidem et puritatem sanctae fidei cath. exhibere, et in unitate eiusdem fidei, Deo operante, persistere, in quo omnis christianorum salus esse sine dubio comprobatur, nullo modo me contra unitatem communis et universalis ecclesiae, suadente quopiam, consentire, sed, ut dixi, fidem et puritatem meam atque concursum tibi et utilitatibus tuae ecclesiae, cui a Domino Deo potestas ligandi solvendique data est, et praedicto Vicario tuo atque successoribus eius per omnia exhibere. Sed et si cognovero Antistites contra instituta antiqua SS. Patrum conversari, cum eis nullam habere communionem aut coniunctionem; sed magis si valero prohibere, prohibebo; si minus, hoc fideliter statim domino meo Apostolico renuntiabo. Quod si, quod absit, contra huius professionis meae seriem aliquid facere quolibet modo seu ingenio vel occasione tentavero, reus inveniar in aeterno iudicio, ultionem Ananiae et Saphirae incurram, qui vobis etiam de rebus propriis fraudem facere praesumserunt. Hoc autem indiculum sacramenti ego Bonifacius, exiguus Episcopus, manu propria scripsi, atque ponens supra sacratissimum corpus St. Petri, et ut praescriptum, Deo teste et iudice, feci sacramentum, quod et conservare promitto. (Othlo, Vita St. Bonif. Lib. I. cap. 19).

Stütze verlöre, zog mit den Seinigen zur Donnereiche und, umgeben von vielen Heiden, schwang er die Art, und nach einigen Hieben stürzte der gewaltige Baum in vier Teilen nieder.¹ Als die Heiden sahen, daß dem Heiligen kein Leid widerfuhr, erkannten sie die Wichtigkeit ihres Gözen und die ganze Ohnmacht ihrer Götter, und bekehrten sich willig zum allein wahren Gott. Aus dem Holze der gefälltten Eiche ward an der Stelle eine Kapelle zu Ehren des hl. Petrus errichtet und geweiht. Ein Jahrhundert später vollführte der große Slavenapostel St. Cyrillus etwas ähnliches, indem er bei Phulä, an der Nordwestküste der Krim, eine große Eiche mit der Art fällte, die die heidnischen Kozaren für heilig hielten und unter der sie zu opfern pflegten. Nach dem Falle dieses vermeintlichen Heiligtums wandten sich die Heiden dem Christentume zu.²

Von Hessen zog der rastlos tätige Glaubens- und Sittenprediger nach Thüringen, wo er auf dem Berge Ohrdruf eine Kirche zu Ehren des heiligen Johannes und im Tale ein Kloster zu Ehren des hl. Erzengels Michael erbaute. An dieser Stelle erschien ihm nämlich nachts in hellem Glanze der hl. Michael und sprach viel Tröstliches zu ihm. Als infolge unermüdlcher Missionsarbeit die Zahl der Neubekehrten rasch zunahm, wandte sich Bonifatius um Mitarbeiter in sein Heimatland. Auf seinen Ruf eilten gottbegeisterte Männer und heilige Ordensfrauen herbei, um das begonnene Werk der Glaubensverbreitung fortzusetzen, zu vollenden und zu befestigen. In wenigen Jahren erstanden allenthalben Kirchen, Klöster und Schulen: diese Festburgen der Religion und Pflanzstätten der Künste und Wissenschaften.

Inzwischen starb Papst Gregor II. am 11. Februar 731, und es folgte ihm Gregor III. (731—741),

¹ Willibaldus, Vita sancti Bonif. c. 6.

² Erat in Phulica gente quereus magna, quae concreverat cum ceraso... Itaque dulcibus verbis hortatus eos iussit caedere et comburere eam... Canentes accesserunt ad arborem, et sumpta securi philosophus (Cyrillus) tricies et ter caedens praecepit omnibus, ut caederent et evellerent et comburerent eam. (Legende vom heil. Cyrill oder Konstantin. Cap. XII. Dr. Fr. Pastrnek, Dejiny slovanských apoštolů Cyrila a Methoda. V Praze, 1902. S. 196—198).

der gleichfalls an dem segensreichen Fortgange der Mission in deutschen Landen den regsten Anteil nahm. Bonifatius, der aus Ehrfurcht vor dem Nachfolger Petri nichts ohne den päpstlichen Stuhl unternahm, huldigte dem neugewählten Kirchenoberhaupte unverweilt, indem er eine besondere Gesandtschaft nach Rom abordnete und durch sie das Gelöbniß der Treue und des Gehorsams erneuerte. Als Anerkennung seiner vielen und großen Verdienste um die heilige katholische Kirche erhielt er vom Papste das erzbischöfliche Pallium und so die Ernennung zum Erzbischof in seinem Missionsgebiete. Dieser Papst war es auch, der dem Frankenfürher Karl Martell den Ehrentitel *Christianissimus* erteilte.

Im Jahre 736 kam Bonifatius nach Noricum, unter welchem seine Lebensbeschreiber Bayern verstehen. Wiederum predigte er daselbst mit größtem Eifer, trat den Verwüstern der Kirche und den Verführern des Volkes mit aller Kraft entgegen, und stellte so die erschütterte Kirchenzucht wieder her. Aber bald sah er ein, daß die herrschenden Mißstände nicht nachhaltig beseitigt werden können, bevor durch gehörige Abgrenzung der bischöflichen Sitze für eine bessere Überwachung der Kirchengemeinden gesorgt sei. Mit dieser Überzeugung und dem Entschlusse, die Regelung der Kirchenverhältnisse in Bayern seiner Zeit durchzuführen, zog er zum drittenmale nach Rom, um sich mit dem gemeinsamen Vater der Christenheit über wichtige Angelegenheiten seiner Mission zu beratschlagen. Dazu bestimmte ihn das lebendige Bewußtsein von der Notwendigkeit der kirchlichen Einheit, ferner die Demut, die ihm Mißtrauen gegen das eigene Urteil einflößte, und das Beispiel des Apostels von England St. Augustinus und anderer Missionäre, die stets treu und unentwegt zum römischen Stuhle hielten. Bei seinem dritten Aufenthalte in Rom im Jahre 738 wurde er zum apostolischen Legaten in Deutschland ernannt.

Auf der Rückreise bat ihn der bayerische Herzog Odilo um die so notwendige Ordnung des Kirchenwesens in seinem Lande. Bonifatius willfahrte dem frommen Fürsten die Bitte und versah die Bistümer Salzburg, Freisingen und Regensburg mit eifrigen Bischöfen, die dann auch in unsere Gegenden Glaubensboten sandten, so daß das heilvolle Wirken des großen

Apostels von Deutschland, wenn schon nicht unmittelbar, so doch mittelbar auch unsere Länder berührte. In Passau bestätigte er den Bischof Bivilo, und errichtete später noch das Bistum Eichstätt und Würzburg, welche kirchliche Einteilung Bayerns noch in unseren Tagen zurecht besteht. Die von ihm gestifteten Klöster, um welche sich alsbald Dörfer und Städte erhoben, hüteten im Laufe der Jahrhunderte den Glauben des biederen Bayernvolkes und breiteten reichlichen Segen über das ganze Land aus. — Das berühmteste Kloster, welches der hl. Bonifatius mit seinem Schüler Sturm erbaute, war Fulda. Schon unter dem ersten Abte Sturm († 799) belief sich die Zahl der Mönche auf 400. Kardinal Hergenröther bemerkt in seinem Handbuche der allgemeinen Kirchengeschichte: „Fulda wurde die bedeutendste Bildungsanstalt des deutschen Klerus und wetteiferte mit St. Gallen und Reichenau in Pflege der Frömmigkeit, der Wissenschaft und Kunst. Ein großer, herrlicher Same war für die Zukunft ausgestreut.“¹

Bonifatius hatte als Missionsbischof bisher keinen bestimmten Wohnsitz; er zog von Stadt zu Stadt, von Land zu Land, und predigte allüberall, daß das Reich Gottes nahe sei. Nun aber wählte er sich auf Wunsch des Papstes Zacharias (741—752) die Stadt Mainz zu seinem Metropolitansitz. Hier setzte er seine apostolischen Arbeiten eifrig fort durch Gebet und Studium, durch Predigen und Abfassen gehaltvoller Schriftwerke, zumal Geist und Gemüt ergreifender Briefe². Als er aber die betäubende Kunde vernahm, daß nach dem Hinscheiden des tatkräftigen Bischofes Willibrord die kaum bekehrten Friesen zum großen Teile vom heiligen Glauben abgefallen seien, lebten in ihm seine Jugendideale wieder mächtig auf. Mit Genehmigung des Papstes Stephan III. (752—757) überließ er den Metropolitansitz seinem geliebten Schüler Kullus und empfahl ihn dem königlichen Schutze. Sodann nahm er rührenden Abschied von den Seinigen, indem er im Vorgefühle seines nahen Todes noch das Leichentuch zu den Reisegeräten

legen ließ und das Begräbniß seines Leichnams in Fulda anordnete.

Der 75jährige Greis trat nun seine letzte Reise an. Er zog mit 52 treuen Gefährten nach Friesland, wo er neuerlich mit jugendlichem Feuereifer das Wort Gottes verkündete und viele Tausende von Männern und Frauen jeden Standes und Ranges für den heiligen katholischen Glauben gewann. An Stelle der verlassenen oder zerstörten heidnischen Heiligtümer mit den leeren Götzenbildern wurden christliche Gotteshäuser errichtet. Am hohen Pfingstfeste, den 5. Juni 755, wollte Bonifatius den Getauften unweit Doctum unter freiem Himmel, da die Kirche die Volksmenge nicht fassen konnte, das Sakrament der heiligen Firmung spenden. Aber plötzlich brachen aus dem nahen Walde Scharen wilder Heiden, mit Schwertern und Schilden bewaffnet, hervor und überfielen die friedlichen Sendboten. Die treuen Begleiter wollten ihren heißgeliebten Vater verteidigen; allein dieser verwehrte es ihnen, da er sich nach diesem Tage schon lange gesehnt habe, mit dem Zurufe: „Leget die Waffen nieder und vergeltet nicht Böses mit Bösem! Der Tag unserer Auflösung ist da. Hoffet auf Gott und leidet mutig für seine Ehre! Er wird unsere Seelen erlösen und uns ausschließen die Pforte des ewigen Lebens.“ Während Bonifatius seine lieben Mitgenossen zur Standhaftigkeit aufmunterte, fielen die heidnischen Unholde über ihn und seine Mitbrüder her. Stehend erwartete der Heilige den Todesstreich. Nur das Evangelienbuch, welches er stets bei sich trug, hielt er wie einen Schild über sein Haupt, so daß ihn durch dasselbe der tödtliche Hieb traf. Und so ward der unüberwindliche Glaubensheld nebst der Gloriole eines Heiligen noch mit der Palme und Krone eines Märtyrers geschmückt.

Die herbeigeeilten Christen sammelten ehrfürchtig die von den Häschern zerstreuten heiligen Bücher und Reliquien, insbesondere hoben sie das vom Feindeschwerte verletzte Evangelienbuch pietätsvoll auf und bewahrten es als kostbaren Schatz gar sorgfältig. Die Leichname der mitgefallenen Gehilfen wurden im Lande begraben. Der Leib des hl. Bonifatius ward aber zuerst nach Utrecht, dann nach Mainz und schließlich in Erfüllung der letztwilligen Anord-

¹ Dr. J. Hergenröther, Handbuch der allgemeinen Kirchengeschichte. Freiburg im Breisgau, 1876. Erster Band. S. 470. num. 34.

² Kuhl, Sämtliche Schriften deutsch übersetzt und erläutert. 2 Bände. Regensburg, 1856.

nung des hl. Erzbischofs in die Gruft der Domkirche zu Fulda gebracht, wo er noch ruht und seiner glorreichen Auferstehung harret.

Bereits im Jahre 756 wurde auf einer Synode in England beschlossen, den hl. Bonifatius unter die Schutzpatrone der Angelsachsen aufzunehmen und seinen Todestag jährlich am 5. Juni zu begehen. Seit dem neunten Jahrhunderte wurde er in Deutschland allgemein verehrt. — Ein unvergängliches Denkmal setzte ihm bald nach dem Martertode der Mainzer Priester Willibald (vor 786) durch eine genaue Beschreibung seiner heroischen Taten und Tugenden.¹ Etwas später verfaßten Lebensbeschreibungen des großen Märtyrer-Bischofs Othlo,² Mönch in St. Emmeran (1062), sodann ein Utrechter³ und ein Mainzer Anonymus.⁴ — Zum Grabe dieses gottbegnadeten Begründers der heiligen Kirche unter den deutschen Völkern wallten und wallen noch immer Scharen von Christusgläubigen, um sich dort die Beharrlichkeit im katholischen Glaubensleben bis zum Tode zu erbitten. Im November des Jahres 1813 besuchte Kaiser Franz I. von Österreich nach der Völkerschlacht bei Leipzig die Kirche des hl. Bonifatius in Fulda und sprach am Hochaltare über dem Grabe des ruhmvollen Apostels sein frommes Dankgebet für die Befreiung und Rettung des Vaterlandes.

Geliebte im Herrn! Der heilige Bonifatius lebte nach dem heiligen Glauben, arbeitete, kämpfte und brachte die größten Opfer für die Erhaltung dieses kostbarsten der Schätze. Ohne Mühe und Kampf kann auch heute der alleinseligmachende christkatholische Glaube nicht bewahrt werden. Schon dessen offenes Bekenntnis in Wort und Werk kostet große Opfer in einer Zeit, in welcher die katholische Sache so vielen Widersachern und Feinden begegnet. Möchten

doch alle Bewohner der althehrwürdigen, im Jahre 1228 gegründeten Diözese Lavant jederzeit mit Wort und Tat mutig einstehen für die hehre Sache Gottes und ihres ewigen Seelenheils!

Was wirkte und bewirkte nicht alles Sanct Bonifatius durch seinen lebendigen, felsenfesten Christusglauben! Deutschland gab er eine christliche Gestalt, indem er Tausende und aber Tausende von Heiden zum Christentum bekehrte, Bistümer und Abteien gründete, die noch heute seinen Ruhm verklären; indem er in verschiedenen Ländern das Kirchenwesen ordnete und manigfache kirchliche Einrichtungen schuf. Zur Beseitigung heidnischer Gebräuche und zur Hebung christlicher Zucht und Sittsamkeit im Klerus und unter den Laien feierte er mehrere Synoden, deren heilsame Bestimmungen kluge Fürsten als Reichsgesetze in ihren Gebieten verkündigen ließen. Sanct Bonifatius hatte zwar vornehmlich das Reich der Ewigkeit, die Kirche, und nicht das der Endlichkeit im Auge; er wirkte doch auch für dieses so nachhaltig, wie kaum ein weltlicher Machthaber. Im Jahre 742 hielt er das erste sogenannte germanische Konzil, auf welchem nebst vielen anderen sehr nützlichen Vorschriften die Bestimmung getroffen ward, daß von nun an jedes Jahr eine Synode oder Kirchenversammlung gehalten werden solle. In der Tat wurde im folgenden Jahre 743 die berühmte Synode zu Ristina (königliche Villa im Hennegau) gefeiert, auf der Bonifatius mit größtem Nachdrucke für die Ausrottung heidnischer Mißbräuche wirkte, von denen er ein ausführliches Verzeichnis entwarf und eine Glaubens- und Abschwörungsformel feststellte, dem Thunaer und Wodan und Sarnode (heidnische Göttertrias) und allen den Unholden, die ihre Genossen sind, zu entsagen.¹ Zugleich ordnete Bonifatius an, die

¹ Jaffé, Bibliotheca rerum German. Berl. 1866. III, 442 sq.

² Mabillon, Acta Sanctorum. III. 2, 28.

³ Bolland. Iunii I. c. 477.

⁴ Bolland. Iunii I. c. 473. — Neuere katholische Biographien des hl. Bonifatius sind unter anderen: Seiters (Bonifatius, der Apostel der Deutschen. Mainz, 1845), Reinerding (Würzburg, 1855), Pfahler (St. Bonifatius und seine Zeit. Regensburg, 1880), Buß und Rit. von Scherer (Winfried-Bonifatius. Graz, 1880).

¹ Unter anderem heißt es in der Abschwörungsformel; Forsahhistu unholdun? ih fursahu. — Forsahhistu unholdun uuere? ih fursahu allum unholdun uuereum and uordum thunaer indi uuoden indi saxnote indi allem them unholdun the hira genotas sint. (Entsagst du dem Unhold-Teufel? Ich entsage. Entsagst du den Teufelswerken? Ich entsage allen Teufelswerken und Worten: dem Thunaer und Woden und Sarnote (Sachsen-Odin) und allen den Unholden, die ihre Genossen sind). — In der Gelobungs- oder Glaubensformel heißt es zum Beispiel: Gilaubistu in got fater al-mahtigan? ih gilaubu. — Gilaubistu in Christ gotes sun?

Episteln und Evangelien dem Volke in seiner Sprache vorzulesen und Homilien zu halten. Im Jahre 744 wurde die Synode zu Soisson abgehalten, die unter anderem die jährliche Einberufung kirchlicher Versammlungen wiederholte, um dem christlichen Volke stetsfort zu zeigen, wie es zu seinem Seelenheile gelange, und daß die Irrlehren nicht wieder aufstehen. Hier ward auch die Zeitrechnung nach Christi Geburt bei den Franken eingeführt. Im darauffolgenden Jahre 745 fand eine allgemeine fränkische Synode an einem nicht näher bekannten Orte statt, auf welcher die beiden Irrlehrer Klemens und Adelbert verurteilt wurden.¹

Um nun allen den gemeinnützlichen Schöpfungen festen Bestand zu sichern, sorgte der hl. Bonifatius für die engste Verbindung mit dem Mittelpunkte der Christenheit, mit dem heiligen apostolischen Stuhle. Seine Unterwürfigkeit unter den römischen Stuhl drückt er in einem Briefe an Cuthbert, Erzbischof von Canterbury, sehr schön mit den Worten aus: „Wir haben in unserer Synodalversammlung bekannt und beschlossen, den katholischen Glauben und die Einheit und Unterwürfigkeit gegen die römische Kirche bis ans Ende unseres Lebens zu bewahren, uns dem heiligen Petrus und seinem Nachfolger zu unterwerfen und in allem die Anordnungen Petri zu befolgen, auf daß wir unter die ihm anbefohlenen Schäflein gezählt werden möchten.“ Zu diesem Zwecke wallfahrtet er dreimal nach der ewigen Weltstadt zum Statthalter Christi, von dem er seine so heilvolle Sendung, die

ih gilaubu. — Gilaubistu einen got almachtigan, in thrinisse inti in einisse? ih gilaubu. — Gilaubistu in halogan gast? ih gilaubu. — Gilaubistu heilaga gotes chirichun? ih gilaubu. — Gilaubistu lib after tode? ih gilaubu. (Glaubst du an Gott Vater, Allmächtigen? Ich glaube. — Glaubst du an Christ, Gottes Sohn? Ich glaube. — Glaubst du an einen Gott allmächtigen, in Dreiheit und in Einheit? Ich glaube. — Glaubst du an den heiligen Geist? Ich glaube. — Glaubst du an eine heilige Gottes Kirche? Ich glaube. — Glaubst du an ein Leben nach dem Tode? Ich glaube). Vergl. Dr. Karl Hefele, Conciliengeschichte. Freiburg im Br., 1858. III. Band. S. 470. — Dr. J. B. Weiß, Lehrbuch der Weltgeschichte. Wien, 1862. II. Band. S. 466.

¹ Nach Heinrich Hahn's (Qui hierarchiae status fuerit tempore Pipini? Vratisl. 1853) Vermutung wäre diese Synode identisch mit jener zu Listina, die aber dann in das Jahr 745 fällt.

heilige Bischofsweihe, das erzbischöfliche Pallium, treffliche Empfehlungsschreiben an die Fürsten und Hohen des Landes erhielt, wodurch er so segensreich seines oberhirtlichen Amtes walten konnte. Seine Handlungen und Verfügungen ließ er in Rom von dem jeweiligen Nachfolger des hl. Petrus stets prüfen und gutheissen, wodurch sie Gott nur um so wohlgefälliger und dadurch um so heilbringender geworden sind. Dies ist eine höchst weise Lehre für uns, Teuerste im Herrn, daß wir die Einheit und Eintracht mit der heiligen römisch-katholischen Kirche sorgfältigst wahren müssen. Alles, was diese Einigkeit verletzt, gefährdet den heiligen Glauben, ohne den niemand selig werden kann. Innige Vereinigung mit dem vom göttlichen Herrn und Heilande Jesus Christus eingesetzten Kirchenoberhaupte ist das sicherste Zeichen unseres Wandels auf dem Wege der Wahrheit, Gerechtigkeit, Heiligkeit. Um diese beseligende Einigkeit zu wahren und zu verteidigen, um die verderblich wirkende Trennung aufzuheben, wurde im Jahre 1849 der St. Bonifatius-Verein gegründet, welchen Papst Pius IX. heiligen Angedenkens am 21. April 1852 genehmigte und mit Ablässen ausstattete. Papst Leo XIII. unsterblichen Angedenkens bereicherte ihn mit dem Breve vom 15. März 1901 mit großen Privilegien für die Priester, die ihm als Mitglieder angehören.

Dieser vortreffliche Verein christlicher Bruderliebe ist über viele Diözesen ausgebreitet und wirkt außerordentlich segensvoll.¹ Derselbe ist auch in unserer Diözese eingeführt,² und ich wünsche lebhaft, daß er üppig blühe und goldene Früchte zeitige. Die Mitglieder mögen die hochedlen Zwecke des so zeitgemäßen Vereines kräftigst unterstützen, und mögen beharrlich

¹ Vergleiche das gediegene Werk: Der Bonifatius-Verein. Seine Geschichte, seine Arbeit und sein Arbeitsfeld 1849—1899. Festschrift zum fünfzigjährigen Jubiläum des Vereines von Dr. Anton Ignaz Kleffner und Dr. Fr. Wilhelm Woker. Paderborn, 1899. Gr. 4°. Erster Teil 158 Seiten. Zweiter Teil 334 Seiten. Über den Verein und dessen lobwürdige Bestrebungen orientieren aufs beste: Das Bonifatius-Blatt, welches in Paderborn erscheint, und St. Bonifatius, welche Monatschrift von der Abtei Cmaus in Prag herausgegeben wird.

² Kirchliches Ordnungsblatt für die Lavanter Diözese. 1901. Nr. XI. Abj. 61.

zum Hirten und Bischof unserer Seelen, zum göttlichen Erlöser Jesus, beten, daß wir alle eins seien, die Abtrünnigen aber zur Wiedervereinigung mit der göttlichen Heilsanstalt, der heiligen Kirche, bewegen!

Der hl. Bonifatius, wohl einer der größten Wohltäter unter den Guttätern Deutschlands, beförderte durch die Hoch- und Heilighaltung der christkatholischen Religion christliche Kultur und Bildung, die ja die katholische Kirche nach dem unwiderlegbaren Zeugnisse der Welt- und Kirchengeschichte immerdar befördert, geschützt und unterstützt hat. Die heilige Religion stellt die irdischen Güter in den Dienst himmlischer Güter, wodurch sie ihnen erst den wahren Wert verleiht; und die zeitlichen Ziele und Zwecke unterordnet sie den höchsten ewigen Zielen, wodurch sie erst ihre volle Bedeutung erlangen.

Wie St. Bonifatius lehrte, so lebte er; wie er aufopferungsvoll lebte, so starb er auch. Um den guten Samen, den er auf seinen Missionsreisen reichlich ausgestreut, zum Wachsen und Gedeihen zu bringen, begoß er ihn mit seinem Blute, da er als Märtyrer, unter den Schwertstreichen und Dolchstichen wilder Heidenhorden fiel, und nun mit seiner mächtigen Fürsprache bei Gott alle Arbeiter im Weinberge des Herrn nachhaltig unterstützt.

Hierher gehört die Seligpreisung eines gottesfürchtigen Mannes durch den hl. Psalmen-Dichter und Sänger: Glückselig der Mann, der den Herrn fürchtet, der an seinen Geboten inniges Wohlgefallen hat! Mächtig auf Erden wird seine Nachkommenschaft sein;

das Geschlecht der Frommen wird gesegnet. Ehre und Reichthum sind in seinem Hause, und seine Gerechtigkeit währt ewig. Im ewigen Gedächtnisse bleibt der Gerechte; er darf sich nicht fürchten vor böser Kunde. Sein Herz ist gefaßt und hofft auf den Herrn; sein Herz steht fest; er wanket nicht, bis er auf seine Feinde niederschaut. (Ps. 111, 1—3. 7. 8).

Fürwahr, im ewigen Gedächtnisse wird der verehrungs- und nachahmungswürdige Apostel Deutschlands bleiben, wenn ihm auch nicht so herrliche Denkmale aus Erz und Stein gesetzt worden wären. — In Thüringen errichtete man dem großen Glaubensboten ein schönes Monument an der Stelle, wo er die erste Kirche erbaut haben soll, und enthüllte es im Jahre 1811. — Die erkatholische Stadt Fulda ließ im Jahre 1843 ein großes Standbild des Heiligen, der das Kreuz in der Hand hält mit der Legende: Verbum Domini manet in aeternum, aufstellen und es feierlich einweihen. — Ludwig I., König von Bayern (1825—1848. † 1868 zu Nizza), befahl, zu Ehren des gefeierten Gottesmannes eine Kirche und ein Kloster in München zu erbauen. Die kunstvoll gebaute Kirche ist mit bildlichen Darstellungen aus dem Leben des Heiligen würdevoll ausgeschmückt. Das Kloster, von eifrigen Verehrern und Nachahmern ihrer beiden heiligen Väter Benediktus und Bonifatius bevölkert, war und ist eine Schule der Tugend und Wissenschaft.

Im Herrn geliebte Diözesanen!

So habe ich euch in dürftigen Umrissen das Leben und Wirken eines Heiligen beschrieben, der da ist und bleibt der Stolz des christlichen Deutschlands, vor allem aber der Ruhm der heiligen katholischen Kirche, von der er seine Sen-

zung und sein Oberhirtenamt erhielt. In Rom suchte Bonifatius Trost und Kraft zur Überwindung unsäglichlicher Hindernisse und Beschwerden, und fand beides reichlich. Rom schützte ihn mit der Macht seiner geistigen Waffen, bekleidete ihn mit der hohen Würde eines Erzbischofs und eines päpstlichen Legaten.

Aus der dargebotenen Lebensbeschreibung schöpfte

ich selbst Mut und Stärke, um in Zukunft für Gott, Kirche und Vaterland umso eifriger zu arbeiten, aber auch um alle Unbilden, Trüb- und Drangsale um so geduldiger zu ertragen. Wenn von jedem Seelenhirten, so gilt vornehmlich vom Oberhirten das Wort des göttlichen Herrn und Heilandes, das er durch den Mund Anania's zum bekehrten Paulus gesprochen: Ich will ihm zeigen, wie viel er um meines Namens willen wird leiden müssen. (Apostelg. 9, 16).

Durch mein gegenwärtiges Sendschreiben wollte ich ferner alle Seelsorger im Herrn gemahnen, daß sie Vorbilder der Herde seien von Herzen (I. Petr. 5, 3) durch einen musterhaften Lebenswandel, durch nimmermüdes Arbeiten im Weinberge der Lavanter Diözese. Im Worte und noch vielmehr im Beispiele eines tugendhaften Seelsorgepriesters liegt eine unwiderstehliche Kraft und Macht. Erzbischof Brithwald nannte den tat- und tugendkräftigen Priester Bonifatius die Krone seiner Priester. Und wie eiferte nicht Sankt Bonifatius für die Kirchendisziplin und sammelte um sich gleichgesinnte Jünger, die im Leben seine Wonne und nach dem Tode seine Krone wurden! Die heiligen Männer, wie Burghard, Lullus, Sturm, Willibald, Wunibald und Wigbert, wer kennt sie nicht und bewundert nicht ihren Eifer in der Erfüllung schwerer Standespflichten? Sie befolgten treu die weisen Lehren ihres Meisters, der da in einem Briefe an Euthbert, Erzbischof von Canterbury, von den Hirtenpflichten schreibt: „Laßt uns kämpfen für die Sache Gottes in diesen Tagen der Bedrängnis und Trübsal! Wenn es der Wille des Herrn ist, so laßt uns für die heiligen Gesetze unserer Väter sterben, damit wir mit ihnen zur ewigen Erbschaft gelangen! Seien wir keine stummen Hunde, keine schlafenden Wächter, keine Mietlinge, die beim Anblicke des Wolfes fliehen, sondern wachsame, stets auf der Hut stehende Hirten! Laßt uns predigen den Großen und den Kleinen, den Reichen und den Armen, allen Personen jeglichen Alters und Standes, zur gelegenen und ungelegenen Zeit!“ Beherziget, teuerste Mitbrüder, diese ergreifenden Mahnungen des großen Apostels und forget nach Kräften dafür, daß eure Schäflein bewahrt bleiben vor der Verführung zum

Abfall vom heiligen Glauben, zum Ungehorsam gegen die heilige Mutter Kirche!¹

Mit der vorliegenden Lebensbeschreibung des bewunderungswürdigen Glaubenshelden St. Bonifatius wollte ich auch meine lieben Bistumskinder vor Lauheit und Gleichgiltigkeit gegen die heilige katholische Religion warnen und dringend ersuchen, daß sie die Einheit des katholischen Glaubens und die Eintracht mit der römisch-katholischen Kirche stets hochwerten und getreu bewahren. Der hl. Bonifatius blieb sein Leben lang ein treugehorsamer Sohn der heiligen Mutter Kirche, da er von seinen Eltern und Lehrern in diesem Geiste erzogen ward. Dies ist ein untrüglicher Handweiser für Eltern, Lehrer und Erzieher, wie sie ihre Kinder, ihre Schüler, ihre Pflegebefohlenen in christlicher Weisheit und Frömmigkeit unterrichten, sie in kindlichem Gehorsam gegen die heilige Kirche erziehen sollen. Dies ist aber auch für alle Diözesanen ein deutlicher Fingerzeig, wie sie lauten und entschiedenen Protest gegen jeden Versuch einer Beeinträchtigung der katholischen Schuljugenderziehung erheben sollen und müssen.

Zum Besorgen der sehr großen, reichen Ernte erzog der hl. Bonifatius nicht nur opferwillige Arbeiter, sondern auch tüchtige Arbeiterinnen, unter denen durch ihre Heiligkeit besonders die edlen Jungfrauen glänzen: Walburgis, Königstochter und des Bonifatius Nichte, Lioba, „schön wie die Engel, hinreißend in ihren Reden und gelehrt in der Schrift, nie gieng die Sonne unter über ihrem Jorn“, Thekla und Chunitrud; ferner die fromme Mutter Lullus, Chunihild und ihre Tochter Berathgit. Sie alle wirkten durch ihr helleuchtendes Beispiel, stritten und starben für die hehre Sache Gottes.² Christliche Männer und Jünglinge,

¹ Über die verabscheuungswürdige sogenannte Abfallsbewegung handelt mein Hirten schreiben vom 2. April 1899, spricht das gemeinsame Hirten schreiben der Erzbischöfe und Bischöfe Österreichs vom 15. November 1901, ferner mein Hirtenbrief vom 24. Mai 1905, die Synode vom Jahre 1900 (Actiones et constitutiones Synodi dioecesanæ anno sacro 1900 peractæ. Marburgi, 1901. Cap. XXXIV. pag. 283, num. 3) und die Synode vom Jahre 1903 (Ecclesiae Lav. Synodus dioec. anno 1903 coadunata. Marburgi, 1904. Cap. LXIII. pag. 220—235).

² Karl Zell, Lioba und die frommen angelsächsischen Frauen. Freiburg, 1860.

christliche Frauen und Jungfrauen, tretet in die Fußstapfen der ehrwürdigen Schüler und Schülerinnen des hl. Bonifatius, und stehet mutig ein für den heiligen katholischen Glauben, ohne den es unmöglich ist, Gott zu gefallen und zu ihm zu kommen! (Hebr. 11, 6). Herrliche Worte sprach St. Bonifatius über den hohen Wert und die Bedeutung des Glaubens: „Es ist notwendig, Geliebteste, für jeden, der zu dem Himmelreiche zu gelangen wünscht, welches uns von dem allmächtigen Gott versprochen und bereitet ist, den wahren und katholischen Glauben ohne irgend einen Zweifel festzuhalten. Denn es kann niemand zu der ewigen Seligkeit gelangen, wenn er nicht Gott gefällt, und niemand kann Gott anders gefallen, als nur durch den wahren Glauben. Der Glaube ist nämlich die Grundlage aller guten Werke; der Glaube ist der Anfang des menschlichen Heiles. Ohne ihn wird niemand zu dem Ansehen der Kinder Gottes gelangen können, weil ohne den Glauben keiner, weder in dieser Welt die Gnade der Rechtfertigung erlangt, noch in der zukünftigen das ewige Leben besitzen wird.“¹

Schon öfters mahnte ich die Gläubigen meiner Diözese, zu Gott, dem Urheber und Vollender des Glaubens, für die Erhaltung und Vermehrung des heiligen Glaubens zu beten. Um aber meine lieben Diözesanen auch zur Beharrlichkeit in diesem Gebete aufzumuntern, ordnete ich auf der Synode vom Jahre 1903 an, daß jeden Samstag um 9 Uhr vormittags in den Pfarrkirchen mit der großen Turmglocke durch etwa fünf Minuten geläutet werde, damit die Parochianen, wenn möglich, kniend ein Vater unser mit Begrüßet seist du Maria und Ehre sei Gott zu Ehren des göttlichen Heilandes und seiner hochgebenedeiten Mutter Maria, der Überwinderin aller Irrlehren, für die Erhaltung der Einheit des heiligen katholischen Glaubens beten, wobei sie zugleich einen Ablass von 50 Tagen gewinnen. Wie bisher, möge dieses Synodalgelübde auch künftighin fleißig beobachtet werden; Gott der Herr aber möge auf die Fürsprache Mariä unser Flehen gnädigst erhören und reichlichst segnen!

¹ Aus der Rede „über den wahren Glauben“. (Külb, op. cit. Band II. Seite 107. — Migne, Ser. lat. tom. 89. col. 843 . 844).

Schließlich sei noch das Bild des hl. Bonifatius erwähnt, wie man es gewöhnlich in Büchern, Kirchen, Kapellen und christlichen Häusern findet. Der Heilige ist im erzbischöflichen Ornate mit dem Pallium dargestellt. In der Rechten hält er das Sieges- und Heilszeichen, das heilige Kreuz. Betrat er doch mit dem Kreuze in der Hand den Kreuzweg seines Apostolates, trug es unter heidnische Völker, pflanzte es in ihren Landen auf und arbeitete nur zu seiner Verherrlichung und für seinen Sieg. Wie sich St. Paulus, der Bannerträger des Weltchristentums, nur im Kreuze rühmte und in nichts anderem, so tat es auch St. Bonifatius. Kreuz auf Kreuz, Leiden auf Leiden: dies war sein Anteil. Im Kreuze fand er aber auch Kraft und Trost in allen Betrübnissen und Bedrängnissen. Zu Jesus, dem Gekreuzigten, hielt er unentwegt, wohl wissend, daß in keinem Anderen Heil ist; denn es ist kein anderer Name unter dem Himmel den Menschen gegeben, wodurch sie selig werden könnten. (Apostelgesch. 4, 12).

In der linken Hand trägt der Heilige das mit dem Dolche durchbohrte Evangelienbuch. Dieses Zeichen ist überaus lehrreich. Bonifatius las gar eifrig die Heilige Schrift, trug das Evangelienbuch stets bei sich, predigte mit Feuereifer das heilige Evangelium, hielt es selbst getreu und starb für dasselbe. So soll auch der katholische Christ die Heilige Schrift und gute, fromme Bücher in Ehren halten und sie gerne lesen, schlechte aber meiden wie das Gift und die Pest. In dieser Hinsicht empfehle ich den Diözesanen den Beitritt zu der vom Papste Leo XIII. am 25. Juni 1894 gutgeheißenen und mit Ablässen bereicherten St. Josef-Bücherbruderschaft in Klagenfurt, deren Mitglieder jährlich fünf wertvolle Bücher um den geringen Betrag von zwei Kronen zugesendet erhalten. Wie den Israeliten die heiligen Bücher, die in ihren Händen waren zum Trost gereichten (I. Mach. 12, 9), so finden die Christen Trost, Stärkung und Labung in guten, heiligen Büchern.

Darum wiederhole ich die Mahnung: Teuerste, leset schlechte Bücher und Schriften nicht, das heißt solche, die unsere heilige Kirche in ihren Lehren und Einrichtungen, in ihren Dienern, Sakramenten

und Zeremonien, in ihren Geboten und Vorschriften angreifen, verhöhnen und verunglimpfen. Das Verbot, derlei Machwerke zu lesen, ist so alt, wie unsere Kirche. Als der hl. Apostel Paulus durch seine Predigten in Ephesus viele Juden und Heiden bekehrt hatte, verlangte er die Beseitigung schlechter Bücher, damit die Neubekehrten im heiligen Glauben und christlichen Leben standhaft bleiben. Die edlen Ephesier gehorchten unverweilt dem apostolischen Auftrage. Und seit dieser Zeit verbot unsere heilige Mutter Kirche unzählige Male das Lesen schlechter Bücher. Das hochheilige Konzil von Trient stellte diesbezüglich zehn Regeln auf, von denen die siebente also lautet: „Bücher, welche eigens schlüpfrige oder unsittliche Dinge behandeln, erzählen oder lehren, werden durchaus verboten, da nicht nur auf den Glauben sondern auch auf die Sitten, die durch das Lesen solcher Bücher leicht verdorben zu werden pflegen, Rücksicht zu nehmen ist; und jene, welche dergleichen besitzen, sollen von den Bischöfen nachdrücklichst bestraft werden.“ Das Verbot des Lesens

schlechter Bücher und Schriften erneuerte Papst Leo XIII. in seiner grundlegenden Konstitution *Officiorum ac munerum* vom 25. Jänner 1897.¹

Geliebteste im Herrn! Wenn ihr die im vorliegenden Hirten Schreiben enthaltenen väterlichen Lehren, Ratschläge und Mahnungen freudig und gewissenhaft beobachten werdet, dann dürfet ihr, Amen sage ich euch, des zeitlichen und ewigen Glückes ganz sicher sein.

Mein Schlusswort sei aber des hl. Apostels Petrus Zuruf: Geliebteste, freuet euch, daß ihr mit Christo leidet, damit ihr auch bei der Offenbarung seiner Herrlichkeit frohlocken könnet! Selig seid ihr, wenn ihr um des Namens Christi willen geschmäht werdet; denn die Ehre, die Herrlichkeit, die Kraft Gottes und sein Geist ruht auf euch! (I. Petr. 4, 13. 14). Amen.

¹ *Gesta et statuta Synodi dioec. anno Domini 1896 celebratae. Marburgi, 1897. S. 237—258. —* Soj. Hilgers, S. I., *Der Index der verbotenen Bücher. Freiburg im Breisgau, 1904. 8°. Seiten XXI+638.*

Marburg, am Feste der hl. Scholastika, den 10. Februar 1906.

† Michael,
Fürstbischof.

Anmerkung. Das vorstehende Hirten Schreiben ist von den Seelsorgern den Gläubigen am Sonntage Quinquagesima, sodann am ersten und zweiten Fastensonntage von der Kanzel zu verlesen.

Fastenmandat für das Jahr 1906.

Mit Rücksicht auf die gegenwärtigen Verhältnisse bewillige Ich kraft der vom heiligen Apostolischen Stuhle unter dem 8. Juni 1899 erhaltenen besonderen Vollmacht für das laufende Jahr die folgenden Erleichterungen bezüglich des kirchlichen Fastengebotes:

I. Abbruchstage und Abstinenztage zugleich, also vollständige Fasttage mit Abbruch an Speisen und Enthaltung von Fleischspeisen, sind folgende:

1. der Aschermittwoch und die drei letzten Tage der heiligen Charwoche;
2. Die Freitage der vierzigstägigen Fasten und der Adventzeit;
3. die Mittwoch und Freitage der vier Quatemberzeiten;
4. die Vigilien oder Vortage vor Pfingsten und vor Weihnachten.

II. Nur Abbruchstage, an denen zwar der Genuß von Fleischspeisen, aber nur eine einmalige Sättigung und überdies eine kleine Erquickung erlaubt ist, sind folgende:

1. alle Tage der vierzigstägigen Fasten mit Ausnahme der Sonntage (darunter sind, wie oben I. 1, 2 und 3 bemerkt, der Aschermittwoch, der Quatembermittwoch, die Freitage und die drei letzten Tage der hl. Charwoche strenge Fasttage);
2. die Mittwoch der hl. Adventzeit (der Quatembermittwoch ist strenger Fasttag: I. 3);
3. die Samstag der vier Quatemberzeiten;
4. die Vigilien oder Vortage vor den Festen: Petri und Pauli, Mariä Aufnahme in den Himmel, Allerheiligen und unbefleckte Empfängnis Mariä.

III. Nur Abstinenztage, an denen die Enthaltung von Fleischspeisen, jedoch ohne Abbruch an Speisen, geboten ist, sind:

alle übrigen Freitage des Jahres.

IV. In Bezug auf die Dispensen vom Gebote, sich des Fleisheßens zu enthalten, gilt folgendes:

1. Für die ganze Diözese. So oft ein kirchlicher Festtag, d. i. ein gebotener Feiertag, welcher im bürgerlichen Leben als solcher begangen wird, auf einen

Abstinenztag (z. B. auf einen Freitag) fällt, ist der Genuß von Fleischspeisen am selben Tage erlaubt, und zwar, ohne daß es notwendig wäre, dafür an einem anderen Tage sich der Fleischspeisen zu enthalten.

2. Nur für einzelne Orte gilt die oberrwähnte Erlaubnis, nämlich an einem Abstinenztage Fleisch zu genießen, dann, wenn an einem solchen Tage daselbst ein Jahrmart, zu dem sich gewöhnlich viel Volk versammelt, abgehalten wird. Diese Dispens gilt jedoch nur für den Ort, an welchem der Markt abgehalten wird, also nicht für andere Orte, die etwa sonst noch zur selben Pfarre gehören.

3. Inbetreff einzelner Personen wird nachstehendes bewilligt:

- a) an allen Tagen des Jahres, jedoch mit Ausnahme des Aschermittwoches, der drei letzten Tage der hl. Charwoche und der Vigilien vor Pfingsten und Weihnachten, dürfen Fleisch genießen: Arbeiter in Bergwerken und Fabriken; Reisende, die in Gast- und Wirtshäusern speisen; auch andere, d. i. nicht Reisende, welche z. B. in Städten und sonstigen geschlossenen Orten in Gasthäusern ihre Beköstigung haben.
- b) An allen Tagen, mit einziger Ausnahme des Charfreitages, können sich der Fleischspeisen bedienen:

die Kondukteure auf den Eisenbahnen; jene Reisenden, welche in Gasthäusern der Eisenbahnstationen speisen müssen;

die Badegäste, überhaupt Kurgäste, welche wirklich zur Herstellung ihrer Gesundheit sich in Bade- und Kurorten aufhalten. Die gleiche Milderung gilt auch für ihre Hausgenossen und Dienerschaft. Hingegen gilt sie nicht für solche Personen, welche Kur- und Badeorte nur des Vergnügens wegen besuchen.

- c) Ohne Einschränkung, d. i. ohne Ausnahme irgend eines Tages, können Fleischspeisen jene genießen, welche ihrer äußersten Armut wegen unter Speisen keine Auswahl treffen können, sondern eben das essen müssen, was sie bekommen, (also wenn sie nicht Fastenspeisen erhalten);

ferner überhaupt jene Personen, welche und so lange sie in einem solchen Hause leben (z. B. als

Dienstboten), in welchem man ihnen keine Fastenspeisen vorsetzt.

Sie sollen jedoch trachten, sich, wenn nur möglich, wenigstens am Charfreitage des Fleischgenusses zu enthalten.

V. An jedem Fasttage, sei es mit oder ohne Abstinenz, wird der Gebrauch von Milchspeisen, Eiern und vom Thierfett (Speck) zur Würze der Speisen, sowohl bei der Mahlzeit, als auch bei der kleinen Erquickung am Abende gestattet.

VI. An allen Abbruchstagen des Jahres (d. i. an jenen Fasttagen, an denen nur eine einmalige Sättigung, sei es mit oder ohne Enthaltung von Fleischspeisen, erlaubt ist), und in der vierzigtagigen Fastenzeit auch an den Sonntagen, ist der Genuß von Fleisch und Fischen bei einer und derselben Mahlzeit verboten. Dieses gilt auch für solche, welche wegen Alter, Krankheit, schwerer Arbeit u. dgl. von der Fastenpflicht befreit sind.

VII. Endlich wird noch bemerkt:

- a) Alle, die an dispensierten Fasttagen Fleischspeisen genießen, sind verpflichtet an solchen Tagen, sowie an dergleichen Samstagen des Jahres drei Vater unser, drei Begrüßt seist du Maria und den Apostolischen Glauben zu Ehren des bitteren Leidens und Sterbens Jesu Christi andächtig und im Geiste der Buße zu beten. Wo mehrere Hausgenossen zusammen speisen, sollen diese Gebete laut und gemeinschaftlich verrichtet werden.

Überdies werden die Gläubigen ermahnt, diese vom Heiligen Vater gewährte Erleichterung des Fastengebotes nach Kräften durch andere Werke der Frömmigkeit und insbesondere durch reichlichere Unter-

stützung der Armen und Nothleidenden zu ersetzen.

- b) Kranken eine weitere Dispens zu erteilen, sind Seelsorger und Beichtväter ermächtigt. Um eine bleibende Dispens vom Fastengebote hat man sich im Notfalle an Mich unter Angabe vollgiltiger Gründe zu wenden.

- c) Welt- und Regularpriester, Theologen und Knabenseminaristen, klösterliche Familien und Institute beiderlei Geschlechtes, müssen sich jedoch einer strengeren Beobachtung des Fastengebotes befleißigen und haben sich daher an den Abbruchstagen, an denen das Fleischessen für die Laien mittags und abends erlaubt ist, bei der kleinen Erquickung am Abende des Fleischgenusses zu enthalten.

Zuletzt sei noch mit besonderem Nachdruck betont, daß die Zeit für die Ablegung der hl. Osterbeicht und für den Empfang der hl. Osterkommunion mit dem 2. Fastensonntage (Reminiscere) beginnt und bis zum 4. Sonntage nach Ostern (Cantate) einschließlich dauert. Zugleich wird an die alte Vorschrift erinnert, die österliche Kommunion wo möglich in der Pfarrkirche zu empfangen. Auch werden die Gläubigen noch daran erinnert, daß während der geschlossenen Zeit, d. i. vom 1. Adventsonntage bis zum Feste der Erscheinung des Herrn einschließlich und vom Aschermittwoch bis zum 1. Sonntage nach Ostern einschließlich, alle öffentlichen Lustbarkeiten und Ergötzungen untersagt sind.

Die Gnade des Heiligen Geistes sei mit euch, auf daß ihr imstande seid, im Geiste der Liebe, des Gehorsams und der Buße das Fastenmandat gewissenhaft zu erfüllen. Und alle, welche nach dieser Richtschnur wandeln werden, Friede sei über sie und Barmherzigkeit Gottes! (Gal. 6, 17).

Marburg, am Sonntage Septuagesima, den 11. Februar 1906.

† Michael,

Fürstbischof.

Anmerkung. Das Fastenmandat ist am Sonntage Quinquagesima von der Kanzel zu verlautbaren. Überdies ist während des Jahres jeder Fasttag am vorhergehenden Sonntage den Gläubigen bekannt zu geben.

19.

Fastenordnung für die k. k. Landwehr, gültig im Jahre 1906.

Kraft der vom heiligen Apostolischen Stuhle am 7. September 1900 erhaltenen Vollmacht erteilt das F. B. Ordinariat hinsichtlich des Fastengebotes folgende Nachsicht:

Die Katholiken der k. k. Landwehr haben sich am Vortage oder an der Vigilie vor dem heiligen Weihnachtsfeste und am heiligen Charfreitage der Fleischspeisen zu enthalten. Im übrigen ist ihnen an den kirchlich gebotenen Fasttagen des Jahres der Genuß von Fleischspeisen gestattet und auch an den Abstinenztagen Fleisch zu genießen erlaubt; doch dürfen an den dispensierten Fasttagen und an den Sonntagen der Fastenzeit bei derselben Mahlzeit nicht Fleisch und Fische genossen werden.

Allen aktiven Personen der k. k. Landwehr ist es während der Präsenzdienstzeit mit Rücksicht auf die ihnen obliegenden schweren Dienste auch gestattet, an den kirchlich gebotenen Fasttagen sich mehr als einmal im Tage zu sättigen. Die Nachsicht von der Enthaltung vom Fleischgenuße, nicht aber die Ausnahme von der Verpflichtung zum Abbruche, erstreckt sich auch auf die erwachsenen Mitglieder der Offiziers- und Unteroffiziersfamilien.

Diese große Milde rung des sonst in der Diözese geltenden Fastengebotes sollen die katholischen Gläubigen der k. k. Landwehr dankbar anerkennen und dieselbe durch unerschütterliche Anhänglichkeit an ihre heilige katholische Religion, ferner durch Gebet und eifrigen Besuch des Gottesdienstes, durch Anhören des Wortes Gottes, durch reumütige und bußfertige Gesinnung, sowie durch Ausübung anderer guten Werke zu ersetzen sich bemühen.

Die Zeit für die Verrichtung der Osterandacht, die den Empfang der heil. Sakramente der Buße und des Altars umfaßt, wird vom ersten Sonntage in der Faste bis zum ersten Sonntage nach Pfingsten festgesetzt.

„Übrigens, Brüder, seid stark im Herrn und in der Macht seiner Kraft! Ziehet an die Rüstung Gottes, damit ihr bestehen könnt gegen die Nachstellungen des Teufels; denn wir haben nicht bloß zu kämpfen wider Fleisch und Blut, sondern . . . wider die Geister der Bosheit. Darum ergreifet die Rüstung Gottes, damit ihr am bösen Tage widerstehen und in allem vollkommen aushalten könnt!

Stehet denn, eure Lenden umgürtet mit Wahrheit, und angetan mit dem Panzer der Gerechtigkeit, und beschuht an den Füßen mit der Bereitschaft für das Evangelium des Friedens; vor allem ergreifet den Schild des Glaubens und nehmet den Helm des Heiles und das Schwert des Geistes, welches ist das Wort Gottes! Mit allem Gebet und Flehen betet zu aller Zeit im Geiste und wachet darin in aller Beharrlichkeit . . . Die Gnade sei mit allen, welche unsern Herrn Jesum Christum unwandelbar lieben! Amen.“ (Ephes. 6, 10—18. 24).

Gegeben zu Marburg, am Feste der hl. Familie Jesus, Maria, Josef, den 21. Jänner 1906.

† **Michael,**
Fürstbischof.

F. B. Lavanter Ordinariat zu Marburg,

am 15. Februar 1906.

† **Michael,**
Fürstbischof.